

URŠULA

plave

domů

MIROSLAV
BOČEK

NAKLADATELSTVÍ
Jihočeské univerzity
v Českých Budějovicích

URŠULA

plave
domů

MIROSLAV
BOČEK

The logo for CENAKVA, featuring the word in a bold, blue, sans-serif font with a vertical line to its right.

Jihočeské
výzkumné centrum
akvakultury
a biodiverzity
hydrocenóz

The logo for Norway grants, consisting of a stylized 'N' icon above the text 'Norway grants'.

STÁTNI FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Tato publikace vznikla v rámci grantového projektu „OBJEVOVAT A CHRÁNIT: Ohrožené světy vodních ekosystémů a jejich biodiverzity“ č. 3201400019 (Program „Životní prostředí, ekosystémy a změna klimatu“ podporovaný z Finančního mechanismu Norska 2014–2021 v rámci Výzvy č. SGS–4 REINE) řešeného na Fakultě rybářství a ochrany vod Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

- © Text Miroslav Boček, 2023
- © Ilustrace Lucie Kacrová, Silvie Urbancová, 2023
- © Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,
Nakladatelství Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2023

ISBN 978-80-7394-986-0
ISBN 978-80-7394-988-4 (PDF)

Neprodejná publikace

Poděkování

Děkuji Fakultě rybářství a ochrany vod Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích za příležitost psát o úhořích, Veronice Faktorové za cenné poznámky k textu a hlavně Lucii Kacrové za její ilustrace, které bohužel nestihla dokreslit, protože podlehla těžké nemoci. Nakonec bych chtěl poděkovat Silvii Urbancové za to, že na Luciiny ilustrace citlivě navázala.

Předmluva

Málokterá ryba je opředena takovým tajemstvím jako úhoř. Jeho život se odehrává ve skrytu a velmi dlouho se ani nevědělo, jak se rozmnožuje. Dumali nad tím už řečtí filozofové a třeba takový Aristoteles měl za to, že „úhoři prýští z nitra Země“. Teprve na začátku dvacátého století přírodovědec Johannes Schmidt s určitostí potvrdil, že se úhoři třou v Sargasovém moři, tedy v místě vzdáleném tisíce kilometrů od řek, ve kterých dospívají.

Jednou jsem s dětmi zachránil úhoře z vypuštěného rybníka. Uvázl v bahně a lapal po dechu. Sevřel jsem ho opatrně v dlaních a uložil jsem ho do plastového kyblíku. Doma jsem pak nadhodil, že bychom ho mohli sníst. Dětem se ten nápad nelíbil. Strhl se povyk a děti začaly křičet: „Zachraňte úhoře!“

Vypustili jsme ho do jednoho soukromého rybníčku, protože řeka byla daleko. Každý rybník má ale odtok a úhoř to ví. Udělá všechno pro to, aby se nejrůznějšími rybími stezkami a stezičkami protáhl pryč, až do řeky.

Od té doby mu fandíme. Občas zavřu oči a představuji si, kde asi je. A také myslím na to, proč to dělá. Proč se pokouší překonat tisíce kilometrů a nevytře se u nás v řece jako třeba kapr nebo plotice? Zařídila to Příroda. Možná jí úhoři kdysi něco provedli a ona se jim takhle pomstila. Anebo je to spíš čest mít složitý život a muset putovat takovou dálku?

Příběh, který vyprávím, je poctou úhořímú putování. Odhodlání a síla úhořů mě totiž fascinují. Bohužel, dnes už jen málo z nich svého vysněného cíle dosáhne. Prsty v tom máme my – lidé.

Vůně

Základním pravidlem každého úhoře je: *Nezamotat se*. Existuje totiž několik způsobů, jak se zaplést. Obyčejný uzel není až tak obtížné rozmotat. Horší je, když se tělo zašmodrchá do smyček, ze kterých není úniku.

Úhořice Uršula byla už několikrát svědkem toho, kdy se to někomu stalo. Třeba když se nějaký příliš sebevědomý úhoří mladík začal před ostatními předvádět. Zakrucoval své tělo do uzlů, napodoboval tvary vodních bytostí nebo zesměšňoval bájného úhoře Urobora, který si prý strkal ocas do úst a zakusoval se do něj. A to je další pravidlo: *Nespolknout všechno, na co jeden narazí*.

Hltavost bývá u úhořů jedním z největších prohřešků. Ne proto, že by to bylo fuj – i když je pravda, že zhltnout všechno na posezení není nic hezkého –, ale hlavně kvůli bezpečnosti.

Uršula byla naštěstí velmi opatrná. Rozhodně by nikomu neskočila na špek.

Párkrát už to viděla. Po spolknutí návnady, uvnitř které se ukrýval háček, sebou začne tělo divoce zmítat a jakési neviditelné vlákno, směřující ven z vody, ho táhne pryč.

Uršula takto přišla o nejednoho sourozence.

Teď ale řešila něco úplně jiného. Když to ucítila, vyděsilo ji to. Nejdřív chtěla otevřít oči a chňapnout po tom, ale pak se zarazila, protože pochopila, že se to odehrává přímo mezi jejíma očima – uvnitř.

Tlak, který nepřestával.

Rozléval se jí po těle a zmocňoval se jejích ploutví. Nechápala to.

Do té doby chladná krev v ní začala vřít a orgány byly v jednom ohni. Musela se poposunout na bahnitém loži a začít se o něj otírat, jako když se zbavuje neodbytných parazitů, kteří se jí snaží zakousnout do kůže.

Přemýšlela, co to mohlo způsobit.

Nejdřív na nic nepřišla. Nasála nozdrami vodu.

Pak pochopila.

Byla to vůně.

Neznámé přízraky

Úhoří království je na první pohled nevlídné. Po značnou část života jsou k sobě úhoři nevšímaví. Moc se spolu nekamarádí. Každý si raději pluje svou vlastní cestou, a když už na sebe v kalné vodě nějaký úhoří narazí, odvrátí od sebe zrak nebo nahradí pozdrav zívnutím.

Úhoří stařešinové tvrdí, že to tak má být. Že tomu tak bylo od nepaměti a že je lepší nekřížit si navzájem cesty. Zamezí se díky tomu vzájemným soubojům, které na úhoře jen zbytečně upozorňují a vysilují je před rozhodujícím úkolem.

„My, úhoři,“ hlásají, „jsme předurčeni k samotářskému životu. Žijeme ve skrytu. Žádný sluneční paprsek se nesmí dotknout našeho těla. Naším útočištěm je temnota. Čím hlubší, tím lepší. V temnotách se usazují živiny a neprohlídne jimi zrak nepřátel. Žít v temnotě je tou nejlepší cestou k přežití.“

V úhořích dějinách se vyskytuje jen málo jedinců, kteří si dovolili potřebu hloubky a temnoty zpochybňovat. Vyprávějí se legendy o úhořích, kteří vylezli za pravého poledne na souš a už se nikdy nevrátili. Žádný z nich.

Někteří úhoří mudrcové hovoří o životadárnosti měsíčního svitu, jiní se ho naopak obávají. Měsíční světlo může být podle nich stejně nebezpečné jako sluneční, ne-li víc, protože v noci se k vodám vydávají nejrůznější přízraky, které úhořům usilují o život.

Těchto přízraků se bála i Uršula. Ještě jich v životě moc nepotkala, a o to větší strach jí naháněly.

Tím úplně nejděsivějším přízrakem byl Chřtán.

O Chřtánu toho úhoří stařešinové mnoho neříkají, protože se objevil až o mnoho staletí později, v době, kdy už bylo úhořích mudrců poskrovnu.

O existenci Chřtánu se Uršula poprvé dozvěděla od ostatních ryb. Vyprávěly jí o něm se zlomyslným výrazem ve tváři.

„Jednou budeš muset Chřtánem proplout a buď si jistá, že se ti to nepovede,“ posmívaly se jí.

Přezdívaly mu „sekáček na maso“.

„Je to padesát na padesát, že to přežiješ. A i když to přežiješ, ufikne ti to ocas nebo po nějaké době narazíš na další Chřtán.“

„Naporcuje tě to na kolečka a budeš jako špíz,“ dobíraly si Uršulu. „A teď už plav a neotravuj.“

Úhoř se mezi rybami netěší příliš dobré pověsti, protože vypadá odlišně. „Ty hade,“ přezdívaly jí někdy.

Uršula z toho byla zmatená. „Jak to, že je Chřtán netrápí, zatímco nás, úhoře, by měl? Copak jsme něčím tak výjimeční, že má Chřtán políчено jen na nás? Co jsme komu udělali?“

Několikrát se pokusila zeptat jiných úhořů, ale žádný jí nikdy neodpověděl. Jejich němé oči, vytřeštěné hrůzou poté, co Uršula zmínila Chřtán, ale mluvily za vše.

Průvod

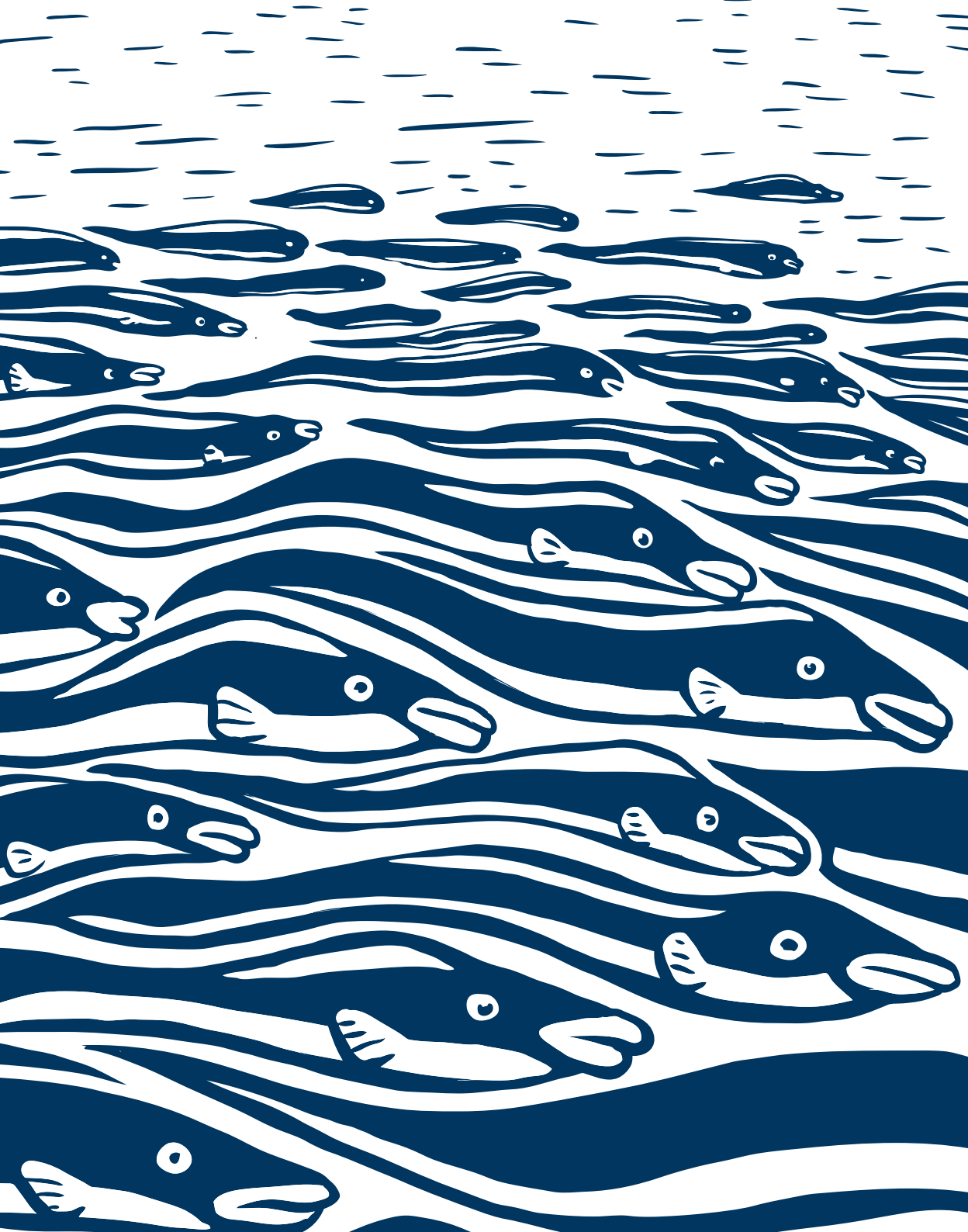
Úhoři mají schopnost naslouchat vůním jako melodiím. Vůně, na kterou onoho dne úhořice narazila, byla nejprve tenounká jako drátek, ale postupně sílila, až Uršulu obklopovala ze všech stran a zmocňovala se jí s téměř nezadržitelnou silou.

Uršula zrovna ležela zalezlá v kořenech puškvorců. Bylo to její oblíbené místo. Zahrabávala se do bláta a nechávala si nad sebou jen úzký průduch, kudy do jejích nozder proudila okysličená voda. Spala, ale protože úhoři nemají víčka, měla oči otevřené.

Najednou se probudila. Ucítla, jak její vnitřnosti sevřel podivný neklid.

Každý podzim přestávají být dospělí úhoři sami sebou. Hoří nedočkavostí. Jejich instinkt jim velí připravit se na cestu po proudu řeky. Vábí je neznámá vůně. Po nějaké době se shromáždí a vyrazí.

Když se tato tajemná síla úhořů zmocní, vyvolá to ve vodním světě vzrušení. Ostatní ryby se seřadí po obou stranách a s pobavením sledují průvod zhyponotizovaných úhořů. Protože nemají dravé úhoře příliš v lásce, nadávají jim nebo po nich házejí různé odpadky, které připlavaly po proudu. Vědí, že úhoři je nevnímají a že jim od nich už nehrozí žádné nebezpečí, protože v tomto stavu rozhodně nepomýšlejí na lov.

Pro ryby je to zlatá chvíle, kdy se s těmito zabahněnými rybožrouty mohou vypořádat. Vyřizují si s nimi účty.

„Jen plavte, plavte, Chřtán už čeká,“ pobízejí je a mnou si u toho ploutve. Zároveň ale cítí výjimečnost okamžiku a neodvažují se úhořům v cestě do neznáma bránit. Přesahuje to jejich chápání.

V určitou chvíli se jich zmocní nábožná úcta a do duší se jim vloudí touha vydat se na cestu společně s úhoři.

V minulých letech sledovala Uršula tyto průvody ze svého úkrytu. Na rozdíl od ryb tušila, kam slizká karavana míří. Věděla, že úhoře čeká nesmírně daleká cesta. Přesto byl i pro ni tenhle děj obestřen tajemstvím. Hrozivým a zároveň slavnostním.

Při pohledu na ryby ze všeho nejvíc cítila samotu. Také ona zatoužila vydat se s ostatními úhoři na cestu. Nejdřív se ale bude muset protáhnout Hrdlem.

Velká úhoří vyprávění

Hrdlo se nacházelo níž po proudu. Jednalo se o starý, zrezivělý vysavač, ze kterého čouhala plastová hadice. Tady se na začátku každého jara úhoři shromažďovali a pokoušeli se hadicí protáhnout. Ti, kterým se to podařilo, nebyli ještě dostatečně velcí a vykrmení na to, aby se mohli zúčastnit průvodu a odplavat pryč. Pro ty, kteří se nedokázali hadicí prosoukat a vyplavat Hrdlem z druhé strany ven, nastala náročná doba plná příprav. Stali se totiž adepty.

Pouze jeden z úhořů zůstával v řece napořád. Velevážený stařešina, který si pro své drobné tmavé skvrny, pokrývající celé jeho tělo, vysloužil jméno Osip. Ten si vzal úhoří adepty stranou a vysvětlil jim, co a jak.

Úhořům, kteří se objevili v řece poprvé, se říkalo novicové. Získali ta nejméně hodnotná zákoutí řeky a museli se hodně ohánět, aby ulovili dostatek potravy a dokázali se ukrývat před vydrami nebo dravými vodními ptáky.

Uršula na léta, kdy byla novicem, vzpomínala nerada. Byly to těžké roky. Kdykoli se pokoušela získat výhodnější stanoviště s lepším výhledem na kořist nebo s větším množstvím úkrytů, vyháněli ji odtamtud její starší úhoří sourozenci (u úhořů jsou totiž sourozenci všichni – nikdo neví, jestli ten druhý není náhodou bratr nebo sestra).

„Hybaj! Až vyrosteš, tak připlav. Teď se tu neukazuj, nebo tě sežeru.“

Uršula jejich varování nebrala na lehkou váhu, protože – jak už bylo řečeno – úhoří se navzájem nemají příliš v lásce.

Několikrát už viděla, jak starší úhoř sežral nebo těžce zranil jiného, menšího úhoře. Dávala si tedy pozor, aby nezkřížila jejich území.

Také letos na jaře se úhoří shromáždili u Hrdla. Byl zrovna velký proud, a tak se Uršula musela konečkem ocasu přidržovat větve ponořené do vody a vyčkávala, až na ni vyjde řada.

„Další, další,“ vyzýval jednoho po druhém úhoří stařešina Osip. „Ať tu nejsme do rána.“

„Přátelé,“ vyprávěl jim, zatímco ostatní proplouvali hadicí od vysavače, „naš úhoří rod se rok co rok schází při příležitosti této důležité zkoušky. Nuže, naslouchejte důkladně! Naše plémě opět zahoří touhou a vydá se do Pravod, kde na dně leží ukryto tajemství našich pokolení. Kde tká ně vašich hbitých těl zrůžoví láskou a vydají poselství v podobě nově narozených úhořů. Potom se probudíte v Pravodách a tam se budete radovat a hodovat si až do konce svých dnů. Rozumíte?“

Osip se rozhlédl po přítomných a ti přikývli. A s nimi i Uršula, přestože tomu, co říkal, moc nerozuměla a měla co dělat, aby se v proudu udržela.

„My, úhoří, jsme vyvolený národ. Národ mezi národy...“

Zatímco úhoří jeden po druhém proplouvali Hrdlem, Osip žvanil dál. Alespoň tak to Uršule připadalo, protože tyhle řeči od něho slyšela už několikrát a pokaždé to dopadlo stejně – proplavala Hrdlem a vydala se zpátky do svého úkrytu v puškvorcích.

Tentokrát to ale vnímala jinak.

Něco nebylo v pořádku. Tím něčím bylo její tělo. Teprve teď si všimla, jak za poslední rok zesílilo. Minulý podzim na ni totiž připadlo mnohem

lepší stanoviště, na které měla díky svému věku konečně nárok. Úhoř, který to místo obýval před ní, odplaval s ostatními dospělými úhoři do Pravid, a tak ho směla obsadit Uršula.

Tehdy si vůbec neuvědomovala, co to znamená. Že na ni díky tomu může přijít řada dřív, než by si pomyslela. Celý rok hltavě požírala všechno, na co přišla. Stále si dávala pozor, aby nesnědla něco podezřelého, od čeho směřuje neviditelná šňůra ven, ale i tak zapomínala na pravidlo zlaté střední cesty: *Nezůstávej dlouho v tišinách ani se nevydávej do příliš silného proudu.*

Místo toho prolézala bahnitě zrostlé rákosem i kameny v hlavním proudu. Převracela je svou protáhlou tlamou a seškrabávala z nich vodní hmyz.

„Tak tedy,“ namířil Osip svou obřadní hůl směrem k bledému úhoříčkovi, který se třásl hned před Uršulou. Bylo jasné, že tenhle Hrdlem proplave, i kdyby se zauzlil do koule.

„A nešlo by to,“ hlesla skoro neslyšně, „udělat nějak jinak? Že by to bylo dobrovolné? Aby mohl vyrazit na cestu jen ten, kdo sám chce...“

Jen co to dořekla, zhrozila se vlastních slov. Pochopila, že se dopustila něčeho troufalého. Něčeho, co Osipa nepochybně strašně naštvě.

A skutečně, Osipovo oko rozzlobeně spočinulo na Uršule. Už jenom to, že si Uršula dovolila ho přerušit, bylo až dost. Mnohem víc ho ale pobouřila její slova. Zase jeden úhoř, který pochybuje.

Probudil se v něm vztek, ale nakonec se ovládl. Zkoumavě si Uršulu prohlédl.

To jsme tu ještě neměli

Už v minulých letech ho zaujala. Byla mrštnější než ostatní a také mnohem důvtipnější. To Osip poznal. Měl na úhoře čuch. Dokázal rozeznat zbabělce i přitroublíky, kteří se mezi úhoři občas vyskytovali. A pochopil, že Uršula žádný zbabělec není.

Místo toho, aby cokoli řekl, pozvedl hůl a pokynul Uršule, aby se vydala k Hrdlu.

Uršula pomalu rozvázala mašličku ocasu, kterým se křečovitě přidržovala větve, a nechala se odnést proudem k hadici. Nahlédla dovnitř. Zdaleka to teď nebyla ta obří roura, kterou dříve sjížděla jako po toboganu. Otočila se na Osipa a ostatní úhoře.

„Není ta roura nějaká tenčí?“

Několik malých úhořů vyprsklo smíchy.

„No dobře, no...“ řekla Uršula a nespěšně se zanořila hlavou do roury.

Proplování rourou má svá pravidla. Jde o pomalý a opatrný proces. Uršula na to nijak nedbala a vrhla se vší silou vstříc trubici.

Hlavu se jí prošťouchnout ještě podařilo, ale dál už to nešlo. Cukala sebou, mrskala se, zatínala všechny svaly, nepohnula se však ani o milimetr. Uvědomila si, že je v průšvihů.

„Doprkvančic, asi jsem se zasekla...“

„Museli jsme tě z té trubky vykousat,“ ozvalo se, když procitla. Okamžitě si všimla Osipa, který se vznášel nad ní.

„To jsme tu ještě neměli,“ podotkl.

Jsem tlustá, pomyslela si v duchu Uršula, žádný úhoří sameček mě nebude chtít, takovou buchtu.

Překvapilo ji to.

Ještě nikdy na nic podobného nepomyslela. Jaké zvláštní chutě se to v ní probudily? Vlastní vzhled nikdy neřešila a to, co si o ní pomyslí nějaký úhoří sameček, už vůbec ne.

„Obávám se, slečno Uršulo,“ ozval se nad ní znovu Osip, „že jste Hrdlem neproplula.“

„Neproplula?“ hrklo v ní. „Ale vždyť...“ řekla a rozhlédla se kolem. Všude ležely rozkousané kusy plastové hadice. „To se nepočítá, ne? O zaseknutí se v hadici nepadají jednotný názor, podle některých...“

„Podle všech názorů je to jasné – zaseknout se v hadici znamená neproplout.“

„Aha.“

„Blahopřeji, Uršulo, jsi vyvolená. Na podzim vyraziš do Pravod,“ oznámil slavnostně Osip.

Do svého zákoutí v puškvorcích se už nevrátila.

„Odteďka máš povoleno plout kdekoli, aniž by ti jiný úhoř mohl zkřívit jediný fousek. Jsi hájená. Tvým úkolem bude připravit se na velké putování. Máš právo sníst cokoli, i malé úhoře, pokud by ti zkřížili cestu.“

„Fuj, to ani náhodou,“ zavrtěla hlavou Uršula.

„Rád slyším,“ navázal hned Osip, „že cítíš takovou ohleduplnost k ostatním, ale pomysli na to, že i drobné zanedbání přípravy tě může stát život. Čeká tě zkouška, jejíhož cíle dosáhnou jen nemnozí. Každý miligram tuku tě může zachránit.“

„Ach jo, to jako že mám být ještě tlustší než teď?“

Osip se zasmál.

„Není to tak zlé,“ řekl, když si ji přeměřil od hlavy až k ocasu.

„Ale jen v tuku a ve svalech to není. Důležitý je i důvtip.“

„Tak to nevím. Připadám si nějak praštěná.“

„No,“ zašklebil se Osip, „trošku jsme tě... no... než jsme tě z té trubky vykousali, pokoušeli jsme se tě z ní... jak to říct...“

„Vytlouct?“

„Asi tak nějak.“

Jeskyně I

V následujících dnech se Uršula setkávala s Osipem častěji. Radil jí, jak v řece během putování odhalit ty nejvhodnější úseky a kterým úsekům se naopak vyhnout, kde je nejlepší usídlit se na noc a kudy je třeba proplout co nejrychleji a raději se tam moc nezdržovat. Učil ji vycítovat ve vodě různá nebezpečí, podezřelé pachy a vůně, z nichž některé úhoře sice silně vábí, ale dovedou je leda do záhuby.

„A to si během cesty nemůžu vzít žádnou dovolenou?“

„Ne.“

„Ani se zastavit u prostřeného stolu plného čerstvých ryb, skokanů a jepičích larev?“

„Ne.“

„Ani si s někým zajít na pokec?“

„Nic takového,“ odpovídal jí trpělivě Osip. „Prozradím ti tajemství. Po cestě nebudeš mít chuť na nic.“

„Tak to bych se ráda vsadila. S prázdným žaludkem ani ránu, to je moje heslo,“ řekla.

„Hm,“ promnul si Osip bradu ploutvemi. „Viš... Jak ti to jen říct. Raději mě následuj.“

Po nějaké době doplávali k vykotlanému břehu. Byla tam velká hloubka – to jak říční proud narážel do skály, obrušoval ji a odnášel bláto s pískem ze dna dál řekou do míst, kde už neměl takovou sílu.

Několiokrát už těmito končinami proplouvala a občas i odpočívala ve spleti kořenů. Věděla, že jejich mocnost je tu opravdu velká, ale nikdy se neodvážila vplést své tělo hlouběji do jejich ostrých špiček ze strachu, že se v nich ukrývá starší úhoř.

Teď do nich následovala Osipa, který se občas otočil, aby se ujistil, že se mu Uršula nikam nezatoulala.

Po nějaké době se mezi kořeny objevila několikametrová jeskyně. Vklouzli dovnitř. Po celé délce jeskyně byly do kamene vyryty nejrůznější

ornamenty – nákresy úhořů. Někteří měli oči zbroušené do úzkých linek, jiní je měli doširoka otevřené, jako by před sebou spatřili záhadu.

„Toto je Mluvicí jeskyně. Na své cestě jich potkáš několik, budeš-li mít štěstí.“

Uršula zírala s tlamou dokořán. Ničemu nerozuměla, přesto ji různorodost obrazů ohromila. Ze všeho nejvíc ji udivil nákres, který zobrazoval úhoře rozříznutého vejpůl. Vyděsilo ji to.

„Toho se neboj, nikdo tě tu půlit nechce. Podívej se sem,“ ukazoval Osip svou ploutví kamsi do míst, kde má úhoř srdce.

„Srdce,“ prohlásil, „je nejdůležitější orgán ve tvém těle. „Úhoř, který nemá srdce na pravém místě, nikdy k cíli nedorazí. Tu větu si zapamatuj a opakuj si ji před spaním. Slib mi to.“

„Slibuju.“

Osip se spokojeně usmál a vykládal dál. Vysvětlil Uršule, jakými proměnami prochází tělo úhoře, který se vydává na cestu. „Už nebude nikdy stejné. Zesvětlá a oko se zvětší. Zaživací trakt se uzavře, zmenší se, až nakonec úplně zmizí.“

„To jako že se mám rozloučit se svým žaludkem?“ vyrazila ze sebe Uršula a jakoby omluvně si začala třít břicho ploutví.

„Neboj. Zatím si ho můžeš užívat dosytosti.“

„Ráda bych – už mi v něm začíná kručet,“ prohlásila.

Po těch slovech Osip jen zavrtěl hlavou, ušklíbl se a pro dnešek Uršulu propustil ze svého učení.

Cítíš to taky?

Od doby, kdy se Uršula zasekla v Hrdle, se změnilo také chování ostatních úhořů vůči ní. Jako by v jejich očích nabyla vážnosti.

Kdykoli kolem některého z nich proplouvala, pokynul jí na pozdrav a vyjádřil jí nějakou galantní poznámkou úctu. Ti menší se jí raději klidili

z cesty, přestože důsledně dodržovala své předsevzetí, že menší ani žádné jiné úhoře nikdy jíst nebude.

Čas od času ji ještě přepadávala ta neznámá vůně, už na ni ale neměla tak silný účinek. Dokázala se s ní vyrovnat. Když se na to zeptala Osipa, poučil ji, že se jí zbystřuje čich, tudíž vnímá pachy, které byly dříve *podprahové*.

„Jaké?“ zeptala se Uršula nechápavě.

„Podprahové. Tvůj čich prostě nebyl dříve natolik citlivý, aby je zachytil.“

„Je tedy možné, že kolem mě proplouvá mnohem víc vůní, aniž bych si jich povšimla?“ zeptala se.

Na to se Osip jen pousmál.

„Uděláme si takové cvičení. Polož se tamhle na dno a na nic nemysli.“

Uršula to zkusila, ale po chvíli to vzdala.

„Já prostě nedokážu na nic nemyslet. To nejde. Mám hlavu plnou starostí. Pořád někde něco, od večera do rána. Myšlenky se mi v hlavě vaří jedna přes druhou. Čert aby se v tom vyznal.“

„Musíš zkoncentrovat svou mysl. Vyprázdnit ji,“ řekl.

Uršula na něj pohlédla. Všimla si podivného výrazu, který se teď ve stařešinově obličejí zračil. Odevzdaného a prázdného. Mírně rozevřená tlama jako by přijímala z proudu nezachytitelné vibrace a zároveň je vysílala ven. Osipovo tělo se podivně zkroutilo a na krátký okamžik se úplně uvolnilo.

„Cítíš to taky?“ ozval se najednou z ničeho nic.

Co bych měla cítit? pomyslela si úhořice. Nahlas ale nic neřekla a rozhodla se zkusit to znovu.

Tak tedy – zkoncentrovat se.

A najednou jako by jí něco vyzunklo všechny myšlenky.

Na chvíli neměla v hlavě nic.

A pak se jí začala dutina v lebce vyplňovat něčím, co znělo jako hlasy, vzdálené ozvěny ozvěn. Mumlaly jedna přes druhou, překřikovaly se, přičemž nejnaléhavější byly ty nejdálenější, zatímco ty blízké a známější ustupovaly do pozadí.

Nejprve zaslechla hrkání útlých pramínek, tlukot říčních valounů a hukot jezů. Šepot rybích úst i vřískot jakési ondatry.

To všechno už znala, i když ne v takovém mnohohlasém podání.

Za tím vším se ale nalézala hradba dalších zvuků, mnohem mocnějších a hlubších, jako by se celý svět roztáčel v obřím víru. A v té chvíli si Uršula vzpomněla – věděla, že v sobě má tuhle zkušenost. Tušila ji zahrazenou kdesi až na dně svých myšlenek.

Pocítila znovu tu podivnou chuť na horním patře a v nozdrách. Instinktivně polkla. Slanost. Po tolika letech, po tak dlouhé době si konečně vzpomněla – na to, jak chutná oceán.

Hlouběji do kořenů

„Čau,“ řekl někdo a uchopil Uršulu za ploutev, když se následující noci vydala na lov.

„Co je to za drzouna?!“ mrskla dozadu ocasem, ale než jí stihla toho cizího neomalence plácnout, už jí civěl zepředu do obličeje.

„Copak tě nikdo nepoučil o zásadách slušného chování?“ rozpřáhla se na něj znovu ocasem. „Dodržování intimní zóny, která je u úhořů přesně dvaadvacet centimetrů?“

„Promiň, nechtěl jsem být moc hrrr, ale znáš to – proud dělá divy.“

„Jen se nevymlouvej na proud, křupane,“ obořila se na něj Uršula, zatímco si ho pečlivě prohlížela. Byl to jeden z těch, kterému se stejně jako jí nepodařilo proplout Hrdlem. Uršula si ho všimla už několikrát a pokaždé měla chuť ho oslovit.

„Vypadá to, že jsme ve stejném týmu, pro letošek. Možná by stálo za to domluvit se na nějaké strategii, rozumíš. Jo, omlouvám se, že jsem se ještě nepředstavil, jmenuji se Benedikt.“

Když se pak s tímto setkáním svěčila Osipovi s odkazem na pravidlo o úhoří nevíšivosti, stařešina jen přitakal. Měl na starosti přípravu všech úhořích adeptů v tomto úseku řeky, a tak Benedikta dobře znal.

„Úhoří nevlídnost je potřebná věc. Být s někým kamarád většinou nepodává dobře. Alespoň u úhořů ne. Platí ovšem výjimky.“

„Jaké?“ zeptala se ho Uršula.

Osip si povzdechl. Zamířil do spleti kořenů a pokynul jí, aby ho následovala.

„To je na delší vyprávění.“

Potom jí odříkal dlouhou historii.

„Vzhledem k tomu, co tě čeká, je dobře, abys o tom věděla. Sláva, s jakou úhoří vyrážejí na cestu, plně odpovídá výjimečnosti té chvíle. Není to jen výmysl několika úhořích stařešinů. Nevymysleli si to proto, že by se nudili nebo že by chtěli potrápit úhoře, kteří přijdou po nich. Putování si nevymysleli oni ani žádný Uroboros. I když právě on byl prvním, kdo vyrazil na cestu. Nikdo s určitostí neví, proč nemohou úhoří zůstat na jednom místě jako ostatní ryby, ale *domníváme se*,” řekl důrazně, „že to má co do činění s Jednotným plánem veškerenstva.“

„Co to proboha je?“ nechápala Uršula.

„Zákon, kterým se řídí vše živé i neživé na této planetě.“

Uršula pokývla hlavou. Znělo to opravdu důstojně.

„Jsou to zákony, které je třeba dodržovat.“

„I Uroboros se jimi řídil?“

„I Uroboros. Všichni. Slaná vůně vzpomínek nám připomíná, kde je náš skutečný domov.“

Uršula zavřela oči (to úhoří umí, přestože nemají víčka – prostě se do svých myšlenek pohrouží tak hluboce, že všechno kolem nich zmizí) a vybavila si obrazy mořských hlubin, které v ní byly zapečetěné jako poklady v truhle.

„Byla jsi ale ještě malinká,“ vytrhl ji ze zadumání Osip, „když jsi musela své rodiče tam, kde tě porodili, opustit a navrátit se zpátky do řek. Nechala ses unášet proudem a moc jsi toho nevnímala, protože by se ti z té dálky, kterou jsi měla před sebou, mohla zatočit hlava.“

„Když na to vzpomínám,“ zamyslela se Uršula, „připadá mi to jako sen.“

„Ano,“ přitakal Osip. „Sen, který se rozplývá.“

„Jak to?“

„Řád byl narušen. Pečeť byla zlomena. Voda, která se životem dříve jen hemžila, zpustla. Zlaté pravidlo, které zní *Nikdy si neber víc, než kolik můžeš dát*, už neplatí. Svět dnes nefunguje jako dřív.“

„A kdo za to může?“

Osip jen obrátil oči v sloup a zamířil pohledem k hladině. Tam, kde končí temnota a letní den podřimuje ve své kvetoucí nádheře.

„Jo,“ došlo Uršule, „myslím, že chápu. Mají v tom prsty ti, kteří žijí na souši a házejí do vody návnady.“

„Ano, ti. Těžko pro ně najít nějaké označení. Obvykle se jim říká dvounožci. Nikdo jejich chování nerozumí. I oni jsou součástí Jednotného plánu veškerenstva, ale zdá se, že mu nenaslouchají.“

„Hm, to asi ne. Taky bych řekla.“

„No,“ pohlédl na ni trochu nedůvěřivě, „tím se tu asi zabývat nebudeme, to nevyřešíme. Spíš jde o to, že nás, úhořů, je čím dál méně, a proto je třeba přehodnotit zásadu úhoří nevšímavosti.“

„Aha,“ pokývla chápavě Uršula. „A sakra.“

„Ve skutečnosti je nás jen zlomek oproti dávným dobám. Naše výpravy už nejsou tak slavné, jako byly dřív. Zmizely majestátní davy úhořů vydávajících se na cestu. Naše stavy prořídly. Je to smutné. Možná se řítíme do záhuby. O to víc dnes záleží na každém z nás. Musíme si začít pomáhat. Dřív bylo jedno, že velká část úhořů k cíli nedorazila, protože nás bylo mnoho. Dnes se počítá každý úspěšný úhoř. Proto je důležité, abyste si nejen s Benediktem, ale i s ostatními během vašeho putování pomáhali. Posloucháš mě, Uršulo, ještě vůbec?“

Uršula už mezitím zabloudila myšlenkami jinam. Zdálo se jí, že ve vodě něco slyší.

„Rychle. Schovejme se hlouběji do kořenů,“ přerušila Osipa.

Oba se rozhlédli a spatřili, jak se kolem kořenů míhá hbité vydří tělo. Znehybněli a jen sledovali její neklidné pohyby. Vydra o nich nejspíš věděla. Klouzala kolem kořenů a pokoušela se je rozplétat packami. Kořeny byly ale příliš tuhé. Po nějaké chvíli toho nechala.

Tenkrát Uršula od Osipa odplouvala plná neklidu. Rozrušilo ji nejen setkání s vydrou, ale také Osipova slova. Uvědomila si, že cesta, která ji čeká, bude plná nástrah.

Správný směr

„Dnes si zodpovíme jednu důležitou otázku,“ pronesl Osip a hned začal ry-pákem do bláta vyrývat kruh o délce dvou úhořích těl. „Poučím tě o čtyřech světových stranách.“

„Co to je?“ pohlédla Uršula na kruh v blátě.

„Zeměkoule. I ona má své zákony. V dávných dobách existovala jen jedna souš omývaná oceánem. Souš se nazývala Pangea,“ chrлил ze sebe Osip a dostával se do stavu podobného šílenství.

Přednášet o Zemi bylo zřejmě jeho vášní.

Čáral v blátě čumákem, až před Uršulou vyvstal obrazec plný značek a klikyháků. Uršula ho nestíhala sledovat a obraz jí začal připomínat klubko zmítajících se červíků. Přecházely jí z toho oči.

„Poloměr Země je skoro sedm milionů úhořích délek, což je zhruba vzdálenost, kterou jsi již jednou urazila na cestě sem k nám. A budeš ji muset urazit znovu.“

Při vyslovení té věty Osipovi zřítověly tváře a jeho rozechvělé ploutve sebou míhaly sem a tam.

„Jak ale najít správný směr?“ zakončil se slavnostním tónem v hlase. „Protože poprvé, když jsi byla velká jako vrbový lístek, ses nechávala jen unášet mořským proudem. Cesta zpátky bude obtížnější. Naštěstí to, na co mají dvou-nožci přístroj, kterému se říká kompas, máme my v těle. Ty celá jsi střelkou kompasu. Tvé tělo je jako šíp, který umí zamířit, kam se mu zachce. Šíp, který nikdy neochabne, pokud se řídí zákonitostmi Země. Tak – co tomu říkáš?“

„Asi že... jsem z toho jelen.“

Osipova tvář potemněla. Zklamaně pleskl ocasem o dno a jen s vypětím všech sil v sobě překonal nával zloby.

„To jsem si mohl myslet. Vám mladým totiž chybí základní vzdělání. To je jen samá zábava, ale ta úroveň...“

„A nemohl byste mi prostě říct, kam mám doplavat? A jak se tam mám dostat?“

„Maličká, tohle není žádná sranda. Sedm milionů úhořích délek, chápeš to?“

„V pohodě,“ zamlela sebou nedočkavě Uršula, když si uvědomila, že se začíná šejt a za necelou hodinu má u pařezu spicha s Benediktem. Hořela nedočkavostí.

„Tak tedy dobrá,“ pronesl unaveně Osip.

„Místo, kam musíš dorazit, se nazývá Sargaso. Je to na západě. Nevedou tam žádné cedule. Sedm milionů délek. Řiď se tím, co máš tady,“ zapíchl si špičku ocasu přímo doprostřed čela.

„To tě dovede k cíli. Řiď se instinktem.“

Dvounožci

„Čau, drzoune, už ses naučil pravidlům slušného chování?“ oslovila Uršula Benedikta.

„Tak co, byla jsi u starouše? Vypadáš zdrchaně,“ odpověděl Benedikt.

„Je toho trochu moc,“ řekla Uršula. „Mám pocit, že selžu za první zatáčkou. Nejraději bych se zavrtala do bláta a všechno zaspala.“

„Nevěš hlavu,“ povzbudil ji přítel, „je čas na drobné rozptýlení.“

„Co to je?“ zeptala se Uršula, když propluli hlubším úsekem řeky, kde pod nimi zely rozevřené tlamy jam s pokroucenými rameny dávno utopeňých stromů.

Vypadalo to jako pohřebiště. Mezi mlčenlivými pahýly světélkovaly nehybné vodní houby. Úhořici se zdálo, jako by k ní promlouvaly. Hrozily jí svými rozšklebenými pěstmi a vyluzovaly přitom táhlé melodie, kterým ani za mák nerozuměla.

„Neboj. A jestli máš přece jen strach, tak se dolů radši nedívej. Pokud se ale ptáš na tu melodii, ta není odtamtud,“ naznačil jí Benedikt.

Za chvíli dorazili skoro až ke břehu, kde se do vody zanořovaly čtyři dřevěné klády, zapuštěné do kamenitého dna. Hudba zněla mnohem silněji. Úhořici připadala cizí. Nepovědomá. Nic takového v životě neslyšela.

„Co blbneš?“ upřela zrak na Benedikta, který sebou začal ve vodě vrtět.

„Asi tancuju, ne?“

Benediktův tanec přišel Uršule směšný. Pokoušela se ho napodobit, ale nešlo jí to.

„To musíš v bocích. Pořádně sebou zatřást. A hlavou máchat sem a tam, zepředu dozadu.“

„Co ty všechno neumíš,“ řekla obdivně.

„A teď je načase podívat se tomu na zoubek trochu víc,“ vykřikl Benedikt a zamířil vzhůru k hladině.

„Počkej! Neblbni!“ pokusila se ho zadržet. „Nahoru nesmíme. To je zakázané. Žádný úhoř, který se vydal na souš, se nikdy nevrátil.“

„Zařad zpátečku, fosilko,“ odbyl ji Benedikt. „Nejsem hloupý. Nechci vylézt na souš, chci se jen podívat nahoru.“

Nenechal si to rozmluvit. Když už byl skoro u hladiny, přemohla se i Uršula a s tlukoucím srdcem vyrazila vzhůru za Benediktem.

Když vynořili hlavy nad hladinu, spatřili pohyb. Přímo před nimi se rozprostíralo dřevěné molo, na kterém tančilo několik dvounožců. Vydávali nesnesitelné zvuky a máchaly sebou do stran. Místo šupin na sobě měli podivně plandající listí, podobné listům leknínu.

Chvilku na to pozoruhodné divadlo civěli, když tu najednou Benedikt zakřičel: „Pozor!“

Do vody dopadlo něco těžkého. Máchalo to kolem sebe a jako špunt to opět vyklouzlo k hladině. Ani potom to nezmizelo. Ba naopak, přibýlo několik dalších špuntů, které poskakovaly u hladiny a pak zamířily směrem ke břehu.

Uršula byla celá bez sebe. Nemohla popadnout dech.

„Co to proboha bylo?“ vykuckala ze sebe.

„Nic zvláštního. Dvounožci se koupou. Skáčou z mola do vody. To je normální. Vypadáš vyděšeně.“

„Abych nebyla. Nikdy jsem dvounožce takhle zblízka neviděla.“

„Těchhle se bát nemusíš. Ti jsou neškodní,“ řekl a začmucha ve vodě. „A zdá se, že už kapánek přebrali.“

„Jsi nezodpovědný, Benedikte. Bylo to velmi nebezpečné, a to nemluvím o tom, že jsi svým chováním ohrozil i mě,“ obořila se na něj Uršula, když se uvelebili v jednom z úkrytů pod starým dubem, který se skláněl nad řekou.

„Uklidni se, Uršulo. Nic hrozného se nestalo. Tamti nebyli nebezpeční. Mnohem horší jsou dvounožci, kteří tiše vysedávají na břehu a vyčkávají na soumrak, aby mohli klást úhořům návnady, ve kterých se ukrývá háček.“

„Já vím,“ řekla už pokojněji Uršula. „Ale stejně, teď bychom neměli riskovat.“

„Proč myslíš?“ zeptal se jí.

„Protože my, úhoři, máme velký úkol...“

„Jo tohle,“ přerušil ji. „Koukám, že jsi Osipovi taky pěkně naletěla.“

„Benedikte!“ okřikla ho.

Odvrátil se a poodplaval stranou.

„Mám těch jeho povýšených řečí dost. Toho řečnění o vyvoleném národu, o Pravodách a vykoupení. Nic než báchorky pro děti.“

V Uršule vzplanul vztek, ale udržela se.

„Stejně tam nikdo nedorazí,“ pokračoval Benedikt. „A je dost možné, že žádné Pravody ani nejsou.“

„Ale vždyť – ty si na to nepamatuješ?“

„Na co bych si měl pamatovat?“

„My všichni,“ rozhlédla se Uršula do stran, „jsme odtamtud připluli, abychom načrtli posvátný kruh našich životů. A nyní je načase ten kruh uzavřít. Tím, že se vrátíme zpátky, na začátek, kde to všechno začalo a kam kdysi dorazili i naši rodiče, aby nám dali život.“

„Hm,“ zabručel Benedikt. „Posvátný kruh, to je hezké, ale já chci žít! Nechci se nechat rozšmelcovat v Chřtánu, Uršulo. A už toho nech, nebo těmi řečmi všechno zkazíš.“

Úhoří láska

„Dnešní lekce bude obzvlášť důležitá, drahá Uršulo,“ pronesl přátelsky Osip.

Pod vlivem Benediktových slov se na něj dneska dívala jinak. Podezřívavě. Očichávala každé jeho slovo a zkoumala jeho ryzost.

Ne, přece by nemohl lhát.

Uršula Osipovi věřila. Na druhou stranu musela uznat, že situace není nejpříznivější.

O špatném stavu úhořího pokolení si štěbetaly už i ubohé plotice u hladiny. Jejich stříbřité dovádění bylo plné pohody. Závíděla jim. Vždyť plotic je všude habaděj a nehrozí, že by jich mělo ubývat. Že by jich někdy mělo být tak málo, jako je úhořů.

Vzpomněla si, co jí Benedikt vyprávěl potom. Jak se jednoho dne vydal po proudu až tam, kde se řeka rozlévá do stran a pozbývá dravosti. Vyprávěl o pronikavém pachu železa, o hukotu, který se šířil všude kolem. Jak ho ten hluk sevřel jako tíživá obruč, takže se raději ihned vydal zpět.

„Dnešní lekce bude o podobách úhoří lásky,“ řekl Osip a odkašlal si.

„Hihi,“ uniklo z Uršuly.

„Myslím, že jsi již natolik dospělá, abychom mohli toto téma probrat bez zbytečných tajností. Již brzy dorazíš do Sargasa a staneš se matkou.“

No nazdar, pomyslela si. „Pokud se nemýlím, nemusí k tomu být dva? Samička a... sameček?“

„Jistě, drahá. Víš, k tomu, abys byla matkou, je zapotřebí jistých úkonů, ehm... jak to jen říct... jistých tělesných pohybů, na kterých není vůbec nic směšného ani hanebného.“

„Myslíte sex?“ přerušila ho.

„Ehm...“ Osip si přičísl načechranou ploutvičku, „je vidět, že jsi v těchto otázkách zběhlá.“

„Mám oči, milý Osipe, a vidím, jaké síly hýbou veškerenstvím. Díky tomu taky vím, že úhoříky nenosí čápi ani se nerodí z bláta, natož aby se líhli zpod kamenů jako červi. Víím o tajemství rybího tření. Tuhle se hned vedle mé skrýše třeli tři piskoři.“

„Tři?“

„Ten třetí se té dvojici do toho tření neustále vtíral, a tak jsem ho slupla. Pro dobrý pocit těch dvou. Ale, víte – mám jistý problém. Jsem totiž neuvěřitelně lechtivá, a tak netuším, jestli to tření zvládnou.“

„Milá Uršulo,“ pokračoval Osip, „pevně věřím, že nalezneš způsob, jak tento hendikep překonat.“

„Vynasnažím se.“

„Pokud tedy jsi v otázkách úhoří lásky již vzdělána, dovol, abych ti zde předal knihu *Pravidel úhoří lásky*. Ber to jako návod.“

Uršula zalistovala knihou a při pohledu na všechny ty hanbaté obrázky se malinko začervenala. Hlavně aby je neviděl Benedikt.

Pravda a lež

Benedikta potkala o den později. Přeplouval z místa na místo. Z očí jako by mu sršely blesky.

„Zbabělec jeden! Pokrytec! Lhář!“

„Copak se děje, Benedikte?“

„Ale, pohádal jsem se s Osipem. Je to zabedněnec. Myslí si, že když bude mlžit, tak nám nic nedojde. Myslí si, že jsme snad úplně natvrdlí.“

Uršule to přišlo líto. Připlula těsně k Benediktovi a něžně se ho dotkla čelem.

„Řekl jsem mu, že podle mého už k cíli dorazit ani nelze. Že cesta do Sargasa je uzavřená a že by nám měl už konečně říct pravdu,“ svěřil se a hned dodal: „Místo odpovědi se na mě rozkřiknul. Vynadal mi. Že si prý

nenechá od nějakého usmolence mluvit do práce a že nemám strkat nozdry do věcí, kterým nerozumím. A že přesně takové řeči dokážou zničit morálku úhořů ještě předtím, než vůbec vyrazí na cestu.“

Uršula se nad tím zamyslela.

„Myslím, že mu rozumím,“ zamumlala. „Chápej ho. Nic jiného mu nezbyvá. Žije minulostí, ve slavných dobách, kdy zástupy úhořů vyrážely na cestu v takovém množství, až se celá řeka od jejich těl černala a voda se chvěla pod úderý jejich ocasů. Jednou mi o těch časech vyprávěl. Měl bys vidět, jak mu přitom zářily oči.“

„Já vím,“ odsekl Benedikt a nevrle se od Uršuly odtáhl. Záhy si ale svou hloupou reakci uvědomil a zase se k ní přitulil.

„Ale proč nám musí lhát? Proč nám neřekne rovnou, jakou máme šanci dorazit do cíle? Co když nás posílá na jistou smrt?“

„Myslíš, že jsem nikdy neuvažovala stejně? Jestli umřeme, tak ať umřeme jako praví úhoři. Bez boje se nevzdáme. Doplujeme tam, kam nám bůh dovolí. Ani o ploutev méně.“

„Já nevím, Uršulo. Promiň, jestli ti kazím náladu. Víš co? S někým tě seznámím. Jmenuje se Plesnivec a je to odmítač,“ řekl Benedikt.

„Co že je?“

„Popluj za mnou a uvidíš.“

Dopluli k podivnému předmětu zabořenému v blátě. Byla to loďka obrácená dnem vzhůru. V jejím boku zela díra.

Benedikt do tmavého otvoru nahlédl a pak do něj vplul. Konečkem ocasu vyzval Uršulu, aby ho následovala.

Uvnitř bylo šero a ticho. Ztrouchnivělé boky pramice byly obestavěny množstvím nejrůznějších cetek. Všim, co řeka za dlouhá léta poztrácela. Byly tu plechovky, staré, obnošené podrážky, tkaničky, plíšky a pozlátka, hodinky, které ukazovaly pořád jeden a ten samý čas, obal od čokolády, kus pneumatiky, rozbité zpětné zrcátko, cedule s nápisem OSVĚTA, vodovodní trubky a také vidle zabodnuté do dna loďky.

Uršula samozřejmě netušila, k čemu všechny ty roztodivné věci slouží, a nikdy jich neviděla tolik pohromadě.

Plesnivec, lebedící si na trůnu z proděravělého podhlavníku, byl už notně zestárlý a pohublý. V důlcích mu ale rejčila dvojice pronikavých očí. Jedno bylo bledé jako sníh, druhé žhnulo jako oheň.

Úhořici to vylekalo.

„To nic,“ dotkl se jí Benedikt, připlaval před Plesnivce a poklonil se mu. Tomu se na ústech zachvěl jemný úsměv, jako by to celé byla jenom hra. Pozdvihl se a jeho tělo, ozdobené kovovými náramky, zachřestilo.

„Takže ty to máš taky za pár,“ přeměřil si ji.

„Hm, další pomýlená ovce, co si myslí, že zachrání svět. Ale proč si před tou záchranou trochu neosladit život?“ řekl a ze zmuchlané prsní ploutve mu vypadla tenká rostlina podobající se vodní pažitce.

Benedikt ji uchopil a podal Uršule. „To se pomalu ukusuje. Takhle...“ naznačil. „Neboj se toho.“

Uršula nedůvěřivě uchopila úzký proužek stonku a po chvílce váhání si ho vložila do úst. Chutnalo to sladce.

„Zůstat u nás znamená mít se dobře,“ zavířil Plesnivec zprudka lemem své ploutve a odhalil hlavičku dalšího, menšího úhoře, spícího pod ním na podhlavníku. Nebyl sám. Ze zauzlených těl vylétlo několik rozmrzelých hlasů.

„Ale no tak, děvčata,“ okřikl je Plesnivec, „projevte trochu úcty k naší návštěvě, k této sličné dámě, kterou k nám vedou zajisté důležité pohnutky.“

„To je moje zásluha, velevážený Plesnivče,“ vstoupil mu do řeči Benedikt, „to já jsem ji pozval k vám na návštěvu. Tak moc troufalý jsem byl.“

„To je v pořádku,“ chlácholil ho starý úhoř, „však se známe už pěknou řádku let.“

„To ano,“ přitakal Benedikt. „Tady Uršula už to má, jak jste správně podotkl, za pár. Už za pár dní se hodlá vydat na cestu, kterou jí osud vyměřil.“

„Prdlajs osud,“ obořil se na ně Plesnivec, až v Uršule hrklo. „To ten Osip a jeho povídačky. Jeho bláboly o úhořím ráji. Podívej se na mě,“ obrátil se přímo na úhořici, „jak se teď mám.“

Celý se vzepjal, nastavil Uršule hruď a dopadl zpátky s takovou tíhou, až se celý ten živoucí vak, tvořený těly spících úhořic, zatřásl.

„Víš, kolik mi je, děvenko? Phe, nevíš nic. Kdybych poslouchal Osipa, už bych tu dávno nebyl. Skončil bych rozšmelcovanej na kusy. Děkuju, ale nechci.“

Uršule došlo, odkud vítr vane. Pochopila, kde se Benedikt nakazil pochybami. Pohlédla na něj a spatřila, jak mu při Plesnivcových slovech svítí oči nadšením. Jak rád by se k tomu svíjejícímu se klubku těl přidal a jen ze slušnosti vůči ní se k tomu neodhodlá.

„A proč si myslíš,“ změnil Plesnivec tón hlasu, „že Osip sám na cestu nevyrazí?“

„Asi proto, že je pověřen k tomu vyprávět o cestě ostatním,“ namítla Uršula.

„Pověřen? Pověřen kým? Kdo mu dal právo poučovat nás o něčem, co sám nezažil, a posílat nás na jistou smrt?“

„Ale ty jeskyně, Mluvící jeskyně... V nich je to napsané,“ ohradila se.

„A kdo to tam podle tebe napsal, milá zlatá? Kdo myslíš, že tam načáral ty ohavné zkazky? Přece sám Osip, aby vás mohl balamutit a vodit za nos, kdybyste nějaký měli.“

„A co tedy radíš?“ zeptala se ho.

„Neradím ti nic jiného než vzít rozum do hrsti. Nač se plahočit takovou dálku, když můžeme v klidu žít tady? Znam spoustu takových, kteří se na cestu nevydali a žijí si normálně a v poklidu jako doposavad.“

„Ale co nové pokolení? Co náš úkol?“ vyrazila ze sebe.

„Úkol? Něco ti prozradím. Něco, co opakuji tady tvému příteli Benediktovi. Žádný úkol neexistuje. Úkol je výmysl.“

„A co instinkt,“ mrskla sebou nespokojeně, „který nás vede, který nás nutí a činí z nás šípy vyslané do srdce světa tam v hlubinách moře zvaného Sargaso?“

„Hezky to máš naučené,“ přerušil ji Plesnivec, „jako z knížky. Instinkt, jasně. Následuj instinkt. Třesky plesky. Jsi přece svobodná a můžeš si dělat, co chceš.“

Otočila se na Benedikta, ale ten jenom kýval hlavou.

„Osip mi nic nenařizuje, on mi pouze radí.“

„Nenařizuje?“ zapochyboval Plesnivec.

„Ne,“ odsekla mu. „A tohle si nechte,“ odhodila proužek rostliny, ze které už začínala být celá omámená. Byla naštvaná, že jí to podezřelé býlí nabídli. Měla z něj v hlavě zmatek. A možná právě o to jim šlo. Zatemnit Uršule mozek, aby jim byla po vůli.

Ve spárech

Když se o chvíli později vracela do svého úkrytu, všechna ta slova jí v hlavě vířila, jako by jela na kolotoči. Natolik se ponořila do svých myšlenek, až málem narazila do něčeho měkkého, do něčeho...

Mrskla ocasem a celým svým tělem se vrhla vstříc hlubině. Na levém boku ucítila ostré hroty vydřích drápů, které jí do něj vyryly hlubokou rýhu. Celá se zkroutila a jako pružina znovu vystřelila vpřed, až se ocasem odrazila od překvapeného vydřího čumáku.

Nastala honička. Uršula téměř okamžitě zbystřila všechny smysly. Řeka jí nabízela nepřeborné množství únikových cest. Některé z nich znamenaly život, některé smrt. Vlastně – skoro všechny znamenaly smrt.

Rozhodla se ve vteřině. Nezamířila k pařezům na dně, ale vydala se do hloubky přímo k protějšímu břehu. Vydra okamžitě za ní.

Když ji znovu téměř dostihla, změnila Uršula prudce směr a protáhla se úzkou štěrbinou v kmeni, který tu hnil už po staletí. Vydra trochu zaváhala, napřímila se, jako by ve vodě stála, a rozhlížela se do stran, dokud nespátřila Uršulin prchající stín.

Teď, nebo nikdy.

Překonala nejhlubší úsek řeky a vrhla se ke kořenům ve vodě. Tam ji vydra ještě naposledy dohnala a prudkým máchnutím tlapy jí rozervala kus ploutve. Uršula se protáhla kořeny a ocitla se v Mluvící jeskyni.

Kameny ve tmě světélkovaly. Všechno kolem ní žhnulo. Krvácela a její tělo ztrácelo sílu. Připadala si jako ve snu. Vše se kolem ní hadovitě prolétalo, ztrácelo obrysy a propadalo se do tmy.

Chtěla zakřičet na celý svět, ale z hrdla se jí vydralo jen pár bublinek.

Nadechla se.

Vtáhla do sebe nozdrami vodu a celá se nechala unášet proudem, který se jí najednou zdál teplý. Řeka se změnila v tisíciprstou ruku napřaženou k pohlázení. Vylévala do úhořice svou paměť.

A Uršule se znovu vybavila vzpomínka na dobu, kdy ji hnal mořský proud. Byla průsvitná a křehká jako lístek. Oceán se na ni tlačil celou svou vahou a ona mu unikala.

Na cestě

Na vodu dopadla první kapka. Po chvíli ji následovala další a za pár minut bičoval hladinu liják. Krajinu ozářil blesk.

O několik metrů níž, v kořenech starého dubu, odpočívala Uršula. Už jí bylo lépe. Rána na ocase se rychle hojila.

Během těch několika dní, kdy se úhořice zmítala v horečkách, se řeka rozvodnila. Pršelo skoro týden. Proud byl dravější a strhával s sebou vše, co mu stálo v cestě. Vyvrátil několik stromů, které už jejich kořeny nedokázaly udržet v rozmoklé hlíně.

Ze svého úkrytu to zraněná Uršula vnímala jen jako vzdálené burácení. Nejdřív byla vyděšená. Myslela na Chřtán. Měla pocit, že se ocitla přímo v něm.

Po několika dnech ji v takto zuboženém stavu nalezl Benedikt. Obtočil její tělo svým a zahříval ji.

Když se úhořice dostala z nejhoršího, voda už trochu opadla. Ostatní úhoři nejspíš odpluli. Využili silného proudu. Uršula si vzpomněla na Osipova slova. Rozhodnout může každá maličkost. Každé máchnutí ocasem, které ubírá sílu. Věděla, že se musí rozhodnout co nejrychleji, než proud ochabne úplně.

„Kde je Osip?“ bylo první, co ze sebe vyhrkla.

Když se úhoři vydávali na velké putování, Osip je nějakou dobu doprovázel. Postavil se do jejich čela a povzbuzoval je. Chtěl v nich probudit

odvahu, rozptýlit pochyby. Přesvědčoval je, že to dokážou. O jedincích, jako byl například Plesnivec, Osip nikdy nemluvil. Nejspíš mu nestáli za řeč. Pohrdal jimi, ale nikdy se nesnížil k tomu, aby je pomlouval. Zřejmě i on někdy o smyslu cesty zapochyboval. O to víc si ho Uršula vážila.

Teď už ale bylo možná pozdě.

Vyrazila ze svého úkrytu a Benedikt jí byl za ocasem.

„Počkej! Kam to plaveš? Musíš ještě odpočívat.“

Uršula si ho nevšímala. Rána na boku ji ještě trochu pálila, ale dokázala to snést. Nebylo to první zranění, které v životě utrhla.

Proploovali řekou a ostatní ryby se po nich posměšně otáčely.

„Kampak, kampak?“ švitořily. „To vypadá, že tady někdo zaspal, hihhi.“

„Zavřete klapačky, hloupé ryby,“ obořil se na ně Benedikt.

Uršula se na něj rozhněvaně otočila: „To je tvoje chyba. Kdybys mě nebral k Plesnivci, nestalo by se to.“

„Uršulo,“ snažil se ji přerušit.

„Mlč,“ nenechala se. „Já vím, proč jsi to udělal. Máš strach. Bojíš se vydat se na cestu.“

„Já že mám strach?“ vypouklil na ni oči.

„Ano. Jenomže si to nedokážeš přiznat. Jsi podělanej až za ušima. Kdybys tedy nějaké měl.“

„Víš co?“ nevydržel to Benedikt. „Tak si putuj sama. Jen si plav. Já tě přece vůbec nepotřebuju. My úhoři si nemáme jeden druhého všímat. Jsem hloupý, že jsem to pravidlo porušil a seznámil se s tebou. Plesnivec je, jaký je, ale na rozdíl od Osipa mi alespoň nelže. Co mi je do nějakých úhořů?“

„Zamysli se nad tím, co říkáš,“ odsekla, „a zjistíš, že jsou to nesmysly.“

„Lepší nesmysly, které mi zachrání život, než pravda, která mě zabije.“

Jako by oba zkameněli. Hleděli na sebe a nedokázali nic říct. Uršula zklamaně svésila hlavu.

„Víš, když jsem ležela v horečkách, něco jsem zaslechla. Nejdřív jsem nevěděla, co to je, ale pak jsem to pochopila. Byl to hlas mých rodičů.“

„Rodičů?“

„Vábil mě, volal, abych se vydala za nimi. Domů. Očekávají mě.“

„Uršulo, tví rodiče jsou dávno mrtví.“

„Já vím,“ řekla a zmlkla.

Na Benedikta se už neotočila. Schlíple se vydala doprostřed řeky, kde byl proud nejsilnější. Myslela si, že to bude její slavnostní okamžik. Že si vychutná zášť ostatních ryb, která není ničím jiným než závistí. Že až poplave v průvodu ostatních, pocítí mocnou sílu úhořího rodu. Teď si jí ryby ani nevšímaly. Nevypadala jako někdo, kdo se odhodlaně vydává na tak dlouhou cestu.

První překážky

Po několika hodinách ji dostihlo svítání. Byla rozmrzelá a párkrát zauvažovala, že to vzdá. Že počká, až budou příhodnější podmínky. Nakonec se zavrtala do písku a vydržela v něm až do večera.

V noci připlula k místu, kde voda stála. Řeka se rozlévala do stran a připomínala nádrž. V jednu chvíli Uršula dokonce ztratila orientaci a vydala se ke břehu. Svůj omyl poznala, teprve když narazila na okraj betonového schodu, za kterým se už nacházela souš. Ocitla se těsně pod hladinou a spatřila světla, která se mihotavě šířila po vodní hladině. Pak se ozvalo dupání. Hovor dvounožců.

Polekala se, ale přemohla ji zvědavost. Co když to budou ti neškodní, které spatřila tehdy s Benediktem. Chtěla tomu přijít na kloub. Co jsou ti dvounoží zač?

Pak si ale vzpomněla na jednoho velkého, obávaného úhoře, který sídlil hned vedle Uršulina úkrytu v době, kdy byla novickou. Říkala mu Zjizvený, to podle několika zahojených ran, které mu dodávaly strašidelné vzezření. Do jeho teritoria si žádný jiný úhoř netroufl. Byl nemilosrdným pánem řeky. Natolik sebevědomým, až ztratil obezřetnost.

Jednou, když vyrazila na lov, ho potkala v podivném sevření. Vší silou se přidržoval pahýlu větve a jakási struna směřující ven z vody ho rvala

pryč. Z napjatých skřelí mu vytékal pramínek krve. Nejdřív se ho polekala, ale jeho vytřeštěné oči ji donutily se zastavit. Chtěl něco říct, ale nemohl. Když k němu připlula blíž, pochopila, že prosí o pomoc. Nevěděla, jak se má zachovat. Přiblížila se ke struně a pokusila se jí dotknout. Obtočila ji konečkem ocasu, ale nepomohlo to. Zjizvený ztrácel sílu a pomalu uvolňoval stisk.

Nakonec úhořici napadlo zkusit se do struny zahryznout. Drobnými zuby přejela po vlákně a to povolilo. Vymrštilo se pryč a zmizelo.

Uršula se bála, že ji úhoř sežere. Připlul k ní a pohlédl na ni. Silně krvácel z žaber a úst.

„Děkuju,“ řekl jí.

Když se unaveně vracel do svého úkrytu, zanechával za sebou krvavou stopu, která se ve vodě rozpouštěla. Z úst mu trčel zbytek urvané šňůry. Zmizel, ale po několika dnech vyplaval ven. Mrtvý.

Tak co jsou ti dvounozí zač?

Uršula zamířila zpátky do hloubky. Spatřila tenký vlasec směřující ke dnu. Na jeho konci se svíjelo klubko zavalitých žížal, které ukrývaly několik ostrých hrotů. Ještě před pár týdny by možná neodolala. Teď to v ní nevyvolalo nic. Věděla, že úhoř, který se vydá na cestu, postupně ztrácí chuť k jídlu.

Nedostala se daleko, protože narazila na betonovou hradbu. Kameny, pospojované do pevných bloků, se před ní tyčily jako vodní pevnost. Dál už to nešlo. Chvilí bloudila kolem a snažila se najít nějakou škvíru, kterou by se mohla protáhnout. Když se jí to nepodařilo, doplula až těsně k okraji betonového bloku a zjistila, že voda přes něj přetéká dál v malých potůčcích směřujících dolů po proudu.

„No tak se neboj!“ ozvalo se za ní.

Byl to malý okounek s naježenou ploutví. Sršel z něj vztek a nedočkavě přeplouval z místa na místo.

„Jak dlouho tu budu ještě čekat? Mám dole dostaveníčko se svou drahou polovičkou a ty mě zdržuješ. Co když si do té doby najde někoho jiného?“

„A je to bezpečné?“ zeptala se ho.

„Bezpečné? Tady není nic bezpečné. Jenom za dnešek jsem ztratil dva sourozence. Ulovili je na třpytku.“

Úhořice se dlouho nerozmýšlela. Teď, nebo nikdy. Mrskla sebou a přehoupla se přes okraj. Povrch kamenů byl kluzký a porostlý řasami. Přímo pod splavem zela hladina. Když se převalila do vody a ponořila se, oddechla si.

Byl to její první jez. Její první překonaná překážka.

Celý další den prospala. Když se večer probudila, zahlodaly v ní pochyby. Jak to, že jsem ještě nepotkala jediného úhoře?

Odpověď se ukrývala před ní, v tmavých dálavách proudu. Řeka v těchto místech prorůstala po obou březích rákosím. Připomínala spícího ježka, v jehož bodlinách se převalovaly ryby. Ze tmy jim svítily oči. Míhaly se kolem ní a ustřelovaly do stran. Občas zaslechla šplouchnutí, zesílené nočním tichem.

Myslela na Osipa. Na jeho instrukce. Jak správně řezat říční zákruty, neuvíznout ve slepých ramenech, která slouží jen k odpočinku, nenechat se zlákat nějakým příliš vhodným úkrytem, ze kterého by se jí už nemuselo chtít ven.

Stala se citlivější na sebemenší pohyby vody. Dokázala vycítit kmitání proudu, který se téměř neznatelně obmotával kolem stonků vodních rostlin a naznačoval směr. Nechávala se jím unášet.

Postupně si vytvořila způsob, jak urazit co nejdělsí vzdálenost s co nejmenším vypětím sil. Kdy nastavit proudu ploutvičku, aby ji popostrčil zase o kus dál a ona ušetřila zbytečný pohyb. Soustředila se jen na své smysly a naučila se nemyslet na nic jiného. Podivná tíseň, která ji na začátku ovládala, se začala vytrácet. Byla čím dál klidnější.

Někdy, když ležela v tmavém ohybu řeky a odpočívala, myslela na minulost. Kdysi už tudy jednou putovala. Nebo ne? Jako by jí někdo v paměti vyřezal kráter, do něhož se všechny vzpomínky na tu dobu propadly. Nic se jí nevybavilo.

Nejspíš to byly vzpomínky tak bolestné, že na ně raději zapomněla.

Rychle za ostatními

Další noc zaslechla plačtivý zvuk. Srdce se jí rozbušilo. Voda se opět rozlila do šíře a Uršula očekávala něco podobného tomu, co zažila, když překonávala betonovou hranu řeky. Tóny vycházely z úhořího hrdla. Hrklo v ní – konečně potká někoho ze svých. Připomínalo to sténání úhořího prcka. Sítilo.

Příplula k černé mříži, z níž čnělo uvízlé úhoří tělo. Podobalo se rukávu podlouhlé košile. Vyluzovalo táhlé, srdceryvné zvuky, na víc nemělo sílu.

Kovová past.

Mříž svou oběť zjevně nechtěla propustit, svírala úhoře příliš pevně. Po celé délce řeky se v tomto úseku opět rozprostírala betonová hradba, tentokrát ale ještě vyšší než ta předchozí. Přes její hranu navíc nepřetékala žádná voda. Kdo chtěl dál, musel proplout mříží.

„Pomoz mi. Nemůžu dál. Pomoz mi,“ naříkal úhoř.

Uršula zneklidněla. Příplula k ochablému tělu a dotkla se ho. Bylo chladné, bělejší než obvykle. Uršula se do něj několikrát pokusila zatlačit. Narážela do něj čenicem, aby z něj vykresala ještě nějakou touhu žít. Kovové čelisti se ale nad svou kořistí nehodlaly smilovat. Bolestné sténání přešlo do chrčení. Tělo se občas zachvělo, ale stále víc se poddávalo proudu, který ho obtékal z obou stran.

Úhořice dostala strach. Najednou si připadala úplně sama. Hlasy, které jí během cesty radily, zmizely. Instinkt se podobal špatně nataženému budíku, který jen hrkal a poskakoval na místě.

Nedokážu to. Nejsem schopná tu cestu urazit.

Nádech, výdech. A ještě jednou.

Uršula se pomalu uklidnila.

Došlo jí, že někdy je lepší vrhnout se proti překážce po hlavě, vší silou. Moc nepřemýšlet. Vzpomněla si na Hrdlo, ale hned tu myšlenku zapudila. Odplavala od mříže a zastavila se. Vyhlédla si škvíru, která se jí zdála nejširší. Vstoupila do nejsilnějšího proudu, celá se zmáčkla a vymrštila se vpřed jako pružina. Několika rychlými tempy se ocitla u mříže, protáhla se do co největší délky, aby se její tělo zúžilo, a vrhla se hlavou do díry. Prudce sebou mrskla a vmžiku se ocitla na druhé straně. Zvládla to.

Otočila se na úhoře uvízlého v mříži. Dotkla se ho. Studil. Celá ho obtočila, vzepřela se proti ocelovým prutům a pokoušela se ho z nich vyrvat. Mříž kladla odpor. Uršula se začala zmítat, smýkala trupem do stran, až sebou uvězněnc cukl a jeho tělo povolilo.

Uložila ho do štěrku pod betonovým náspem. Horečnatě blouznil.

„Uklidni se,“ nabádala ho Uršula. „Musíš si odpočinout.“

Chvíli přemýšlela, že by tu zůstala s ním, ale pak tu myšlenku zavrhla. Není vůbec jisté, že tenhle mladík přežije. A když ano, bude trvat dlouho, než znovu zesílí.

Přihrnula k němu čenichem několik oblázků a naskládala je na jeho tělo tak, až mu ze dna koukala jenom hlavička. „Takhle jsi v bezpečí.“

Když se rozhlédla, spatřila na druhé straně mříže oči ryb. Celou dobu ji sledovaly. Pochopila, že její cesta není tak utajená, jak si myslela. Možná o ní ví, šeptají si o ní jako o nějakém nevítaném vetřelci, kterého je třeba odstranit.

Uvědomila si, nakolik je svět kolem ní nepřátelský. Sama tu cestu nezvládne. Musí dohonit ostatní.

Té noci se rozhodla putovat déle. Ráno ji zastihlo v nemilém rozpoložení. Byla vyčerpaná, protože plula o několik hodin víc, aby stáhla náskok a dostihla úhoře před sebou.

Jak asi dlouho by mohl umírat úhoř zaseknutý v mříži? Ta hrozná představa ji pronásledovala ještě večer, když uléhala ke spánku. Několik hodin sebou vrtěla a nemohla usnout.

I úhoř dokáže rozeznat okamžik, kdy se rozhoduje o jeho budoucnosti. Chvíle, kdy se musí přizpůsobit něčemu, co ještě nezná, na co nikdy nenarazil.

Obrovská vodní plocha, která se před ní rozprostírala, byla jednou z těch nových zkušeností, o níž nic nevěděla. Dno se svažovalo do hloubky a ztrácelo se v přítmí.

Z toho velkého prostoru šel na úhořici strach. Neměla představu, kam se schovat. Má plout prostředkem, kde cítila téměř neznatelný proud, nebo se raději přiblížit ke břehu, kde třeba najde nějakou skrýš?

Rozhodla se pro hlubinu. Nejrychlejší cestou pryč. Dohonit ostatní.

V noci se kolem ní znovu rozžehly rybí oči. Nepřátelské a pichlavé. Uršula spěchala kupředu, ani se nerozhlížela. Její tělo připomínalo podlouhlý sval. Vybrat si jeden bod a ten následovat. Všechno ostatní je nepodstatné, nedůležité.

Občas, když už byla opravdu hodně vyčerpaná, se před ní skřípavě otevírala železná vrata. Štěrbinami kolem nich protékalo světlo a oslepovalo ji. Za nimi se ukrýval ráj. Uslyšela cvakavý zvuk hrozivých čelistí a dveře se začaly zavírat. Sunuly se po hladkém dně a zviřovaly černý kal.

Letěla jako šíp. Přestávala vnímat hranice těla a proměňovala se v nekonečné vlákno. Jako by ani neplavala, jen se posouvala po trase, kterou ve vodě narýsoval někdo před ní.

Když se vzpamatovala a uvědomila si, že to celé byl jen sen, rozhodla se pro dnešek skončit. Propadnout se až ke dnu a tam se zahrabat do písku. Cítila, jak ji země pod jejími ploutvemi hřeje. Přitiskla se k ní jako k matce, z níž sálá láska a bezpečí.

Chřtán I

Ráno ji probudila povědomá chuť na patře. Byla slaná. Prýštila zevnitř, z jejího těla, možná z paměti. Věděla, že moře je ještě daleko. Protáhla si ploutve a pokračovala v cestě. Tím nehybným prostorem už urazila mnoho úhořích délek. Třetího dne od doby, kdy vplula do přehradní nádrže, ji vyrušil křik.

Nejdřív se zhrozila, ale pak se v ní probudila radost. Zaslechla totiž Osipův hlas.

„Chřtán mlčí! Chřtán mlčí!“

A ze všech stran mu odpovídaly další a další hlasy: „Chřtán mlčí! Chřtán mlčí!“

Aniž by si to uvědomila, začala tu radostnou novinu vyvolávat také. Vyrazila vpřed a spatřila Osipa.

Zastavili se těsně u sebe a chvíli na sebe hleděli. Osip se usmíval.

„Cesta je volná, prosím,“ pokynul k obří stěně přehradní hráze, uvnitř které zel čtvercový otvor.

„Tudy, velevážená slečno.“

„Osipe, ani nevíte, jak ráda vás vidím,“ upřela na něj svůj pohled.

„I já tě moc rád vidím. Raději nic neříkej a hoď sebou, než se Chřtán zase probudí. Tohle ještě nikdy neudělal. Zdá se, že se vše v dobré obrací.“

„A ostatní?“ zeptala se ho. „Kde jsou ostatní?“

„Před chvílí propluli. Já se teď budu muset vrátit.“

„Já vím,“ pokývla Uršula.

„Hodně štěstí,“ popřál jí.

„Děkuji... Ale ještě – kdybyste potkal Benedikta, řekněte mu... že už se na něj nezlobím. Vzkažte mu, že na něj čekám.“

Když vplula dovnitř, ocitla se uprostřed chladné nicoty. Stěny kolem byly hladké. Chodba se svažovala dolů, až skončila v rozlehlejší místnosti, uvnitř které se nacházel obří stroj. Uršula si prohlížela mohutné lopatky vodní turbíny, o jejímž účelu nic netušila. Nevěděla, že z turbín získávají dvouožci energii, kterou pak osvětlují svá města nebo pohánějí své přístroje. A nemohla vědět ani to, že zrovna ten večer se majitel elektrárny rozhodl na několik nocí turbínu vypnout. Aby mohli oni, úhoři, bezpečně proplout a turbína je nerozsekala.

Když se ocitla na druhé straně, téměř ztratila vědomí. Rychlá změna tlaku ji omráčila. Zalapala po dechu a vědomí se jí vrátilo. Rozhlédla se. Ucítila silný úhoří pach. Ostatní jsou již nablízku.

Dostihla je asi za dvě hodiny. Aniž by si toho všimli, připojila se k nim a pomalu si razila cestu vpřed. Čím dál víc ji překvapovalo, kolik jich bylo. Když ležela v horečkách v Mluvící jeskyni, museli nejspíš připlout i úhoři z horních částí řeky – z podhorských zákrut a chladnějších tůní.

Postupně se proboujela do čela.

Teď plula jako první, vůdkyně průvodu.

Smrtící tlama

O sedm dní později, když překonali několik menších jezů a vpluli do jiné řeky, se zastavili na vyhřáté písčíně. Voda tam podivně čpěla a břehy byly obrostlé vlajícími chuchvalci řas.

Před nimi se tyčil další jez, a tak se rozhodli, že si raději odpočinou a pokusí se ho zdolat až navečer, kdy se v jejich tělech rozproudí síla.

V jednom z břehů zela jakási výpušť, ze které vycházelo nazelenalé světlo osvětlující řasy dosud neviděných tvarů a barev, které tu rostly.

Úhořice se vydala blíž k výpusti a nahlédla dovnitř. Ve vrstvách usazenin, které pokrývaly její dno, se třpytily krystalky rzi. Celé to omamně vonělo.

„Není radno nahlížet do smrtících tlam,“ ozvalo se za ní.

Když se otočila, nespatriła nic.

Znovu ji upoutala výpušť.

„... smrtících tlam,“ vyklouzlo zevnitř v ozvěně.

Zaváhala.

Najednou jí přišlo, že tam uvnitř je zapomení, úleva. Že někde tam jsou její rodiče a otevírají svou náruč.

„Tam ne!“ ozvalo se za ní znovu, a dokonce ji nějaká síla zatáhla za koneček ocasu. Bránila se, mrskala sebou, ale síla nepolevila a vlekla ji dál od výpusti. Tělem se jí rozlil vztek. Kdo si dovoluje mi bránit? Kdo je tak troufalý, že mi zakazuje dokončit úkol?

Když se vzpamatovala, ocitla se zapletená v tělech svých druhů, kteří ji tlačili pryč.

„Málem jsi udělala největší chybu svého života,“ promluvil na ni jeden obzvláště dlouhý úhoř s podivným výrůstkem na hlavě. Uršula se na něj rozpráhla ocasem a užuž mu chtěla jednu uštedřit.

„Ťuk, ťuk,“ poklepal si na čelo, „jeden tě zachraňuje a ty takhle. Jsi v pohodě?“

Uršula se zarazila. Vydechla.

„Jo, už jo. Promiň.“

Toho rána se jí dostalo poučení. O smrtících tlamách, které lemují břehy řek a lákají neopatrné ryby tím, že na ně vydechují jedovaté výpary.

Co se nachází na jejich koncích, nikdo neví.

Postupně se dozvíдалa také o dalších nástrahách, které na ně čekají. Nejvíce sdílný byl úhoř s výrůstkem, který ji zachránil. Přezdívali mu Toxík. Vyprávěl o svém mládí stráveném v mělkém rybníčku, kam jednou vplul, a když se chtěl vrátit, našel únikový východ zatarasený mříží.

V rybníku všechno hnilo. Rybám se po stranách těla tvořily mokravé puchýře, které po nějaké době praskaly, a ryby kvůli tomu hynuly. Mělčiny se hemžily pijavkami a podobnou havětí.

„Přežil jsem to jen náhodou,“ řekl a upozornil na řadu zhojených ranek, které pokrývaly jeho tělo.

„To ale ještě nebylo to nejhorší. Každou chvíli přitekla do nádrže – protože to byla spíš nádrž než rybník – zapáchající břečka.“

K Toxíkovi se se svými příběhy připojovali i ostatní úhoři, a před zraky všech tak postupně vyvstával obraz života děsivě znetvořeného jedovatými výpary. V takových vodách se bytosti proměňují v přízraky.

„Slyšel jsem o hadorybě, která plive smrt.“

„A já zase o houbě-liáně, která se kolem vás obtočí a uškrtí vás.“

„A to jste ještě neslyšeli o brkoústých, kteří údajně vysávají mozek...“

„Tak dost,“ utnul to Toxík. „Nesmíte taky věřit všemu, co se šustne. Víme dobře, kolik toho dokážou některé ryby vyslepičit,“ řekl a pohlédl s mírnou výčitkou k hladině, kde si pár zvědavých perlínů pohrávalo s plujícím klacíkem.

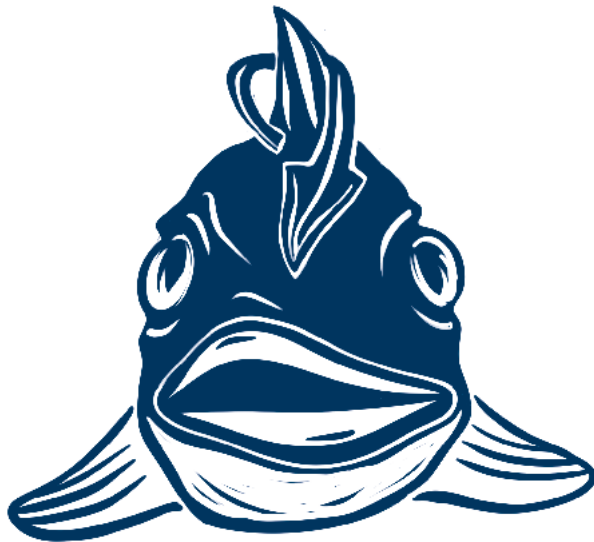
„Je třeba ukázat na původce všech těch neduhů. Na dvounožce.“

„Ano, na dvounožce, na ně!“ strhl se křik.

„To oni za všechno můžou, to oni mají na svědomí neblahý stav úhořích národů, a to nejen našich, ale i bratrů ze severozápadu a z jihovýchodu. A tamhleti,“ protáhl Toxík svou úzkou hlavu směrem k nic netušícím rybkám u hladiny, „si ještě dokážou jen tak hrát a nám, úhořům, se posmívají. Dejme jim co proto!“

Úhoři nejsou od přírody moc horkokrevní. Spíš se drží vzadu. Jsou ale okamžiky, kdy vzkypí vášně i v tom nejklidnějším z nich. Výbuch čiré nenávisti zastavil až Uršulin hlas.

„Tak dost!“ vzkřikla Uršula. „Jsme tu proto, abychom splnili úkol, nebo se na někom přišli mstít?“

Ta otázka úhoře zarazila. Rozhlíželi se po sobě a tváře jim polil stříbřitý ruměnc.

„Alespoň by se nám ulevilo,“ zasyčel na ni Toxík.

„Jestli chceš, aby se nám ulevilo, tak vymysli, jak se dostat přes tohle,“ ukázala směrem k jezu. „A my si zatím dáme šlofíka.“

Ještě než usnula, všimla si dvou zlověstně zářících bodů, které se na ni upíraly ze tmy. Věděla, komu ten pohled patří. Tam někde ulehl Toxík.

Toxík se projevuje

K prvnímu konfliktu došlo hned navečer. Hejno se rozdělilo do dvou oddílů a každý z nich se měl pokusit najít průchod na druhou stranu jezu. Po nějaké chvíli se úhoři zase sešli, aby si řekli, co zjistili. Uršula navrhovala

vzít to *bočmo*, tedy s využitím postranní kaskády, vybudované pravděpodobně přímo pro ně. Toxík nesouhlasil a přemlouval ostatní, aby se vydali vzhůru a překonali jez na *kotrmelno*, tedy za pomoci techniky, kdy úhoři táhnou přímo přes horní hranu jezu a klouzají – často v kotrmelcích – dolů. Brzy se mezi sebou začali hádat.

„Tady Uršula,“ ukázal na úhořici štitivě Toxík, „již včera prokázala svůj naprosto pomýlený úsudek – prosím pěkně, to já jsem ji vytahoval tam z té roury, i když na ni dýchala smrt. Opravdu si od této dámy chcete nechat radit? Proplout něčím, co nejspíš vybuodovali, jak sama říká, dvounožci, aby nám, úhořům, pomohli? Opravdu si myslíte, že by dvounožci vybuodovali něco s úmyslem nám pomoci? Opravdu chcete tomu jejímu nesmyslu uvěřit?“

Uršula jen bezradně kroutila hlavou. Nechápala to. Tušila ale, že na ni Toxík nejspíš žárlí. Že jí závidí její rozum a rozhodnost.

„A navíc – je to samice. To samo o sobě není příliš důvěryhodné.“

Úhořice se nestačila divit. Ještě nikdy nic takového neslyšela. A přesto právě tohle na ostatní zapůsobilo nejvíc a jeden po druhém se od ní začali odvracet.

„Neblněte,“ nabádala je. „To není jen můj názor, to třeba i tady...“ rozhlédla se po svých spojencích. Ti ji ale jeden po druhém opouštěli a přeploovali na stranu, kde ležel Toxík.

„Tak co tedy?“ rozhazovali někteří ploutvemi.

„Kéž by tu byl Osip, ten by nám poradil,“ zaznívalo odevšad.

„Kdyby Osip zažil alespoň zlomek toho, co já,“ rozpřahoval se Toxík, „určitě by navrhoval to samé.“

„Jenomže ty nejsi Osip. A nikdy jím nebudeš,“ vmetla mu do tváře Uršula.

Toxík k ní vyslal výhružný pohled. „Jen počkej... S tebou jsem ještě neskončil, ty jedna vochechule,“ zašeptal tak, aby to nikdo neslyšel.

„Tak kdo jde se mnou, dámy a pánové?“ zvolal.

Úhořice s několika dalšími proklouzla kaskádou, ani se nenadála. Tak snadný průchod ještě nezažili. Ne všechno, co vybudují dvounožci, musí být zákonitě špatné, pomyslela si.

Toxíkova skupina dopadla o poznání hůř. Uršula se to ale dozvěděla až o pár hodin později. Když se znovu sešli a několik úhořů chybělo, Toxík to odbyl se slovy: „Zdrželi se. Doženou nás.“

Když se pak nevrátili ani k ránu, vyptávala se Uršula ostatních. Bokem, aby je Toxík neslyšel, se pak od jednoho úhoře dozvěděla: „Ve skutečnosti tam zůstali nadobro. Když jsme se pokoušeli překonat jez shora, zasekli jsme se. Přiletěli ptáci a několik z nás odnesli.“

Úhořice si uvědomila, že se musí mít před Toxíkem na pozoru.

Chřtán II

Brzy dorazili k překážce, která se zdála být nepřekonatelná. Už když se k ní blížili, tušili, že budou v nesnázích. Ocitli se v menší přehradní nádrži, z jejíhož konce vycházel hluk.

Nejdřív to připomínalo můru bzučící na vodní hladině.

Pak klepání vodního mlýnku.

Postupně to ale sílilo, až se to proměnilo v řev vodopádu.

Vibrace vysílané ohlušujícím soustrojím rozechvívaly každíčký úhoří sval.

Když připluli až ke čtvercovému otvoru v betonové zdi přehradní hráze, pochopili, že se nacházejí před vstupem do dalšího Chřtánu.

Tenhle ale nebyl vypnutý.

Naopak, pracoval na plné obrátky.

Mezi úhoři se rozšířila panika. Začali na sebe jeden přes druhého pokřikovat. Přeplouvali divoce mezi sebou a hádali se.

„Uvíváme tu!“ křičeli někteří.

„Rozšmelcuje nás to na cucky!“ bědovali jiní.

„Všichni tu zemřeme...“

„Ne. Někteří proplují, ale nebude jich moc,“ uzavřel to chmurnou předpovědí Toxík.

Hlavně zachovat klid, běželo mezitím Uršule hlavou. Nervózně přejížděla ze strany na stranu a pokoušela se přemýšlet.

Osipe, Osipe, teď porad'. Vzpomněla si na jeho techniku – vyprázdnit mysl a zkoncentrovat se.

Zahleděla se na drobnou stříbrnou bublinku, která se vznášela ve vodě těsně před jejíma očima. Zaměřila na ni svou pozornost. Na to, co se zrcadlilo na jejím povrchu. Pak i na to, co bylo uvnitř.

A vtom ji to napadlo.

Už když připlouvali ke Chřtánu, všimla si ztrouchnivělých větví ležících na dně. Vybavila se jí slova, která jednou kdesi zaslechla. Že dřevo nacucané vodou zkamení. Stane se tak tvrdým, že si na něm vyláme zuby i sám čas.

„Pojďte, mám nápad,“ začala shánět ostatní.

Prvotní nedůvěru vystřídala zvědavost. Ještě než umřeme, proč si nevyšlechnout nápad téhle ztřeštěné holky, pomysleli si úhoři.

Když jim vysvětlila svůj plán, nejdřív tomu moc nevěřili. Poohlíželi se po Toxíkovi, co na to řekne.

„To je skvělý nápad, Uršulo,“ pokývl hlavou a v očích se mu zablýsklo.

Chvíli nad tím nečekaným rozhodnutím ustrnuli, ale pak se dali do práce.

„Nejprve se musíme zbavit tohotohle,“ ukázala ke konstrukci, přes kterou byla natažená síť. Ta chránila Chřtán před splavenými kusy kmenů a odpadků.

Vrhli se na síť a začali ji rozžvýkávat. Spletené provázky kladly odpor. Úhoři se střídali. Bylo to velmi vyčerpávající. Po nějaké době se síť na jedné straně uvolnila a otvor ji do sebe nasál. Postupně se podařilo celou síť rozcupovat na kousky. Zůstaly jen plovávající cáry.

Potom se shromáždili kolem jednoho z menších kmenů s ostrými větvemi. Nacpali se pod něj a pokoušeli se ho odtlačit směrem k otvoru. Když ho nadzvedli, uvolnilo se ze dna zvířené mračno usazenin. Voda dole byla chladná a chyběl v ní kyslík. Úhoři museli vždy po nějaké době vystoupat vzhůru, aby se prodýchali. Teprve až k ránu se jim podařilo poposunout kmen blíž k otvoru.

Zbýval poslední krok – nadzvednout kmen a opřít ho špičkou o okraj díry. Bylo to velmi nebezpečné. Chřtán působil jako vír. Úhoři se přidržovali navzájem. Lopotili se s tím celou noc a pracovali i přes den. Tam dole byla stejně pořád tma.

Nakonec stačilo celý kmen překlopit do Chřtánu.

„Potřebuji k sobě jednoho dobrovolníka,“ řekla Uršula.

„Já se hlásím,“ ozvalo se ze strany. Byl to Toxík.

„My nadzvedneme kmen vepředu a vy vzadu ho pak pustíte. Nezapomeň se zachytit ocasem za okraj otvoru,“ obrátila se na Toxíka, „jinak v něm skončíš taky.“

„Spíš dej pozor na sebe,“ utrousil temně. „Já už se o sebe postarám.“

Zase spolu

Když se celé hejno úhořů zakleslo svými ocasy do dna, aby uvedli do pohybu těžký kmen starého stromu, bylo v jejich očích možné vedle námahy spatřit něco, co by se dalo nazvat štěstím. Několika trhavými pohyby potěžkali váhu svého břemene a pak se ho pokusili nadzvednout.

Úhořice s Toxíkem se mezitím protáhli do otvoru, kam už směřovala špička stromu. Strhával je tu silný proud. Konečkem ocasu se přidržovali okraje. Jejich úkolem bylo celý proces řídit a zajistit, aby se větve v přední části kmene o okraj nezasekly. Když se jim to podaří, vyplazí se ven z díry a ostatní pak kmen spustí dovnitř.

„Hej rup, hej rup...“

Napotřetí se ozvalo rupnutí doopravdy – jedna z větví, zaseklá o beton, se utrhla, kmen sebou cukl a proud ho začal prudce nasávat. Toxík se ve vteřině vymrštil a celý se vytáhl ven z díry. Když to samé chtěla udělat Uršula, nenápadně, aby to celé vypadalo jako omyl, vjel Toxík svým ocasem pod Uršulin, ten na kluzkém povrchu proklouzl a úhořice letěla vstříc Chřtánu. V poslední chvíli se jí taktak podařilo utáhnout smyčku kolem špičky kmene. Ten sebou ještě jednou cukl, vplul dovnitř, ale zasekl se o kovové madlo, které trčelo z betonového kvádru uvnitř otvoru.

Uršula chtěla vykřiknout, ale hlas jí uvízl v krku. Vší silou se přidržovala kmene a s němou hrůzou třeštila oči směrem k ostatním, jejichž vyděšené výrazy splývaly s temným pozadím přehradní nádrže.

Chtěla na ně znovu zkusit zavolat, ale z úst se jí vydraly jen bubliny. Do tváře ji pleskal proud, který vrtěl kmenem ze strany na stranu, takže bylo jen otázkou času, kdy ho vyrve z madla a strom i s úhořicí zmizí v Chřtánu docela.

Pomalou omdlávala. Všechno kolem ní se dalo do šíleného tance. Točilo se to a měnilo to barvy.

Uršula svírala kmen a nevzdávala se. Bojovala.

Přímo uprostřed otvoru se zjevila Toxíkova tvář. Jeho vítězoslavný výraz. Najednou ho ale něco odstrčilo stranou a místo něj se před Uršulou zjevil obrys jiného úhoře.

Zvětšoval se.

Ocitl se v otvoru, tělem obtočil kmen a začal se sunout k úhořici. Všude vířily bubliny a oslepovaly je. Uršula zaslechla jeho hlas. Pak ucítila i jeho stisk. Pokoušel se ji vytáhnout ven.

Podvolila se tlaku jeho těla, pustila se a dřív, než ji to strhlo dovnitř, se obtočila ocasem kolem toho jeho. Úhoř si ji přitáhl k sobě a přitlačil ji ke kmenu. Teď jeho záměr pochopila i ona. Pomaličku se sunuli po stro-
mu ven. Kmen sebou několikrát cukl. Po krátké chvíli se oběma úhořům podařilo zachytit se hrany otvoru. Napjali poslední zbytky sil a vytáhli se z díry úplně. Rychle sklouzli ke dnu a přitiskli se ke stěně hráze. Z dosahu proudu.

Téměř vzápětí se ozvalo křupnutí – kmen se zhoupl a zmizel uvnitř. Nejprve se neozvalo nic.

Pak se celá hráz otřásla. Turbína se lopatkami zakousla do kmene a zastavila se. Soukolí hučelo naprázdno.

Všude kolem se ozýval úhoří výskot. Jeden za druhým mizeli v díře. Mezi posledními i Toxík. Jeho obličej plál vztekem.

„Benedikte...“ vydechla omámeně Uršula, „co tady děláš?“

„Nedodržuji intimní zónu. Nezlobíš se na mě za to, vid’?“

Úhořice málem omdlela radostí. Vše, co dosud prožila, se proměnilo v něco tak čirého, co ještě nikdy nezažila. Přitiskla se k Benediktovi a vši silou ho objala. Nebránil se.

„Tak už poplav, ať nezmeškáme.“

„Musíme si toho tolik říct,“ vyhrkla na Benedikta, když se úplně vyčerpání, ale šťastní vzdalovali od Chřtánu. „Už jsem myslela, že se z tebe stane druhý Plesnivec.“

„Víš, Uršulo, chtěl bych se ti za všechno omluvit,“ řekl provinile. „Měla jsi pravdu. Konečně jsem taky pochopil, co je naším posláním. Ale hlavně mi bylo bez tebe hrozně smutno.“

„Mně taky. Už je to ale za námi a nechci se k tomu vracet. Musíme hledět dopředu.“

Druhý den se ostatní úhoři dohadovali o tom, co je potkalo v Chřtánu.

„Byl to nápad za milion, to se musí nechat,“ oceňovali Uršulu. Proti Toxíkovi naopak reptali a měli mu za zlé, že se na rozdíl od Benedikta nezachoval odvázně a neudělal nic pro úhořičinu záchranu. Toxík celou věc zlehčoval.

„To víte, chtěl jsem nechat vyniknout tady mladocha,“ poplácal Benedikta po hřbetě, „když je mezi nimi taková láska.“

Uršula věděla, že jí ten ocas Toxík uvolnil schválně. Tušila ale, že kdyby to na něj ostatním pověděla, nejspíš by jí neuvěřili. A také mu nezapomněla, že ji zachránil před smrtící tlamou.

Čím déle putovali, tím víc se hejno drolilo. Některé skupinky se opozdily a jiné úhoře zase zlákala příhodná říční zákruta nebo slepé rameno, kde se rozhodli na nějakou dobu usídlit.

Pomalou se blížila zima a vodou se vznášely úlomky ledu. V některých místech byla řeka po stranách zamrzlá úplně. Všechno se ztišilo a ostatní ryby uléhaly k zimnímu spánku.

Museli se mít stále víc a víc na pozoru před kormorány. Jejich hltačím jícňům neunikly ani větší ryby. A když se kormoránům nepodařilo úhoře spolknout, alespoň ho zranili zobákem. Přes den se úhoři nevydávali k hladině vůbec a raději se zahrabávali do písku nebo pod kameny.

Jejich cílem bylo doputovat do říční delty. Do míst, kde se stýká souš s mořem. Přezimují tam, odpočinou si a na jaře, až se příroda vymaní ze sevření severních vichrů, vyrazí na cestu. Přes oceán.

Úhoří gang

Během cesty postupně všichni úhoři otupěli. Vymizela u nich chuť k jídlu a veškeré radosti se scvrkly do krátkého okamžiku těsně před usnutím, kdy svá vyčerpaná těla odevzdávali spánku.

Benedikt s Uršulou se od sebe neodtrhli ani na okamžik. Uléhali vedle sebe k odpočinku. Společně překonávali strasti. Dodávali si odvahy. Radili se a povzbuzovali. Někdy se i pohádali, ale o to silněji se pak toužili usmířit.

Mezitím si nepovšimli změn, které se s nimi udály.

Jejich těla byla stále stříbřitější a mysl měli zadumanější. Postupně přestali mluvit a dorozumívali se pohledem či dotekem. Nebo ani tím.

Prostě už dopředu věděli, co si ten druhý myslí.

Poklid narušovala skupinka smluvených úhořů, kteří únavy ostatních využívali. Usínali jen naoko. Po chvíli se zvedli ze dna, vyhlédli si zesláblou oběť a začali ji šikanovat.

„Pakuj se odsud, ty chuděro,“ spustili na jednu rozespalou úhořici. „Koukej odprejsknout, než na tobě uděláme uzel,“ doráželi na ni.

V hejnu se začala šířit panika a všichni si šuškali o tom, že mezi nimi řadí úhoří gang.

Zpočátku nebylo jednoduché rozlišit, kdo do něj patří. Členství v gangu bylo tajné, a tak si úhoři přestali důvěřovat úplně a každý se raději soustředil sám na sebe.

Přesně to gangu vyhovovalo a jeho moc rostla. Postupně bylo stále jasnější, kdo je jeho členem. Tito úhoři chtěli mít na všechno přednostní právo.

Třeba na ta nejlepší místa k odpočinku. Nebo na to, že nemuseli nikdy riskovat, když hejno prozkoumávalo překážku.

Nejslabší úhoři jim museli sloužit.

A někdy si na jiných úhořích vybíjeli svůj vztek, přestože nic neudělali.

Když se to stalo, nikdo se napadené oběti nezastal. Každý se bál. Čím byla cesta náročnější, tím větší sklony k ubližování jiným se v některých probouzely.

„Takhle už to dál nejde,“ ozvala se jednou Uršula. „Když řádění gangu nezarazíme, doplatíme na to všichni.“

„Pšt,“ napomenul ji úhoř, kterému podle nazlátlého lesku v očích říkali Faraon. „Jestli tě uslyší, tak si je nepřej.“

Uršula vrhla temný pohled k úhořům, u nichž nebylo pochyb o tom, že tvoří tvrdé jádro gangu. Byl mezi nimi i Toxík.

„Je třeba se proti nim spojit,“ sykla úhořice. „Sami nic nezmůžeme.“

Uršula měla jednu jistotu – mohla se spolehnout na Benedikta.

Silného a hbitého Benedikta se vůdcové gangu báli. Netroufali si na něj. A protože věděli, jak moc blízko má k Uršule, nechávali v klidu i ji. Prozatím.

Toxík však spřádal plány. Vlastně ani nevěděl, proč to dělá. Prostě proto. Dodávalo mu to na důležitosti. On, který celé dospívání hnil kdesi v rybníku, má přece právo na to dopřát si pocitu vítězství.

Ó, jak krásné by bylo smlsnout si na té proklaté Uršule! A na tom jejím nafoukaném nápadníkov! Srazit je ke dnu a užívat si pohled na jejich bídu!

Však ona se nějaká příležitost najde.

Toxík měl své osvědčené postupy, jak někoho zahnat do kouta: „Když mi nebudeš po vůli, budeš pykat!“

Vyhrožovat, to on uměl: „Když to neuděláš, řeknu to všem!“ Nebo: „Když to neuděláš, dostaneš po čuni!“ Věděl, jak mocný je strach. Spoléhal na to, že úhoři jsou strašpytlové.

Kdyby se Toxíka někdo zeptal, kam vlastně putuje a co je cílem jeho cesty, asi už by si ani nevzpomněl. Tak moc byl zaujatý sám sebou.

V gangu postupně získával stále větší vliv. A po nějaké době ho ostatní zvolili jediným vůdcem.

Jednou si členové gangu svolali ostatní úhoře k sobě a oznámili jim, že doby, kdy si byli všichni rovni, jsou pryč. A že se z bezpečnostních důvodů ujímají velení.

„Odteď vás budeme chránit. Konečně se můžete cítit v bezpečí,“ oznámil jim blahosklonně Toxík.

Mezi úhoři se ozývalo reptání a tiché výkřiky nesouhlasu. Stačilo ale, aby se na ně Toxík podíval, a námitky hned utichly.

„Je tu snad někdo, kdo s tím nesouhlasí?“

„My!“ ozvali se Uršula s Benediktem.

Členové gangu sebou cukli. Až na Toxíka. Tušil, že budou proti. Počítal s tím.

„Vyžeňte je!“ přikázal svým druhům. V jeho výrazu se zračila nenávist.

„Není třeba,“ zarazil je Benedikt. „Nemusíte se namáhat. Odplujeme sami.“

Když se loučili s úhořím hejnem, všimli si provinilých pohledů. Svým kamarádům ale zbabělost nevyčítali. Vedl je pud sebezáchovy. Jejich úkolem je přece dorazit do cíle, ne se rvát o práva ostatních.

Uršula s Benediktem už sice nebyli součástí hejna, své druhy ale neopustili úplně. Pluli totiž za nimi, jen v dostatečném odstupu. Vyčkávali na okamžik, kdy vliv úhořího gangu zeslábně.

Od té chvíle bylo jejich putování smutné. Sledovali siluety plující v dálce před nimi. Co se v hejnu odehrávalo, tušili jen mlhavě. Občas se od hejna odpoutal úhoř, kterého gang utýral natolik, že už neměl sílu pokračovat. Jeho vybledlé tělo pak mizelo v hlubinách. Uršula s Benediktem k takovým úhořům pokaždé připlavali a vzdávali jim úctu.

Jeskyně II

Jednoho dne dopluli do míst, kde se řeka rozdělovala do úzkých kanálů. Některé vedly do doků, v nichž kotvily lodě. Kanály byly mezi sebou propojeny těžkými kovovými vraty, kterými protékala voda z jednoho do druhého. Občas se některý kanál zavřel, aby se mohl jiný zase otevřít. Voda se přelévala mezi nimi.

Úhoří mechanismus vrat neznali. Báli se ho. Zmocnily se jich obavy, že se v labyrintu kanálů ztratí.

„Musíme vymyslet způsob, jak se tu vyznat,“ nadhodila Uršula.

„Co se třeba někoho zeptat?“ napadlo Benedikta.

„Ale koho...“ rozhlíželi se. Jediné, co spatřili, byla velká cedule s nápisem *REISEBÜRO HAMBURG (CESTOVNÍ KANCELÁŘ HAMBURK)*.

Chvíli bezradně přeplouvali sem a tam, když tu se před nimi zjevila podivná ryba. V prsní ploutvi třímala hrbolatou lasturu, kterou používala jako hřeben. Neustále se upravovala.

„Dobrý den. Nevíte, kudy se dostat...“ oslovila ji Uršula.

„Ještě ne!“ zarazila ji ryba a ustrnula v póze, ve které se nápadně vyjímal její nakadeřený hřbet.

„Teď už vy moci,“ uvolnila se a upřela na ně neklidná očka.

„Á úhoři, to se dát čekat, letos si dávat načas. Nepotkat vy losos?“

„Koho?“

„Aha,“ secvakla zklamaně čelistmi, „vy být nejspíš z nějakého *čechiše* zapadákův.“

„No, my hledáme...“

„Uhnout, uhnout, nepřekážet, tady se vy nemocť jen tak poflakovat. Za chvíli to odjíždět a já muset ještě odbavit spoustu turista,“ napomenula je. Ale když se rozhlédli, vůbec nikoho neviděli. Nikde ani ploutev.

„To mít nejradši. Všude fůra práce a každý, aby na něj přijít řada hned. Jít vy nejdřív do fronta.“

„Ehm,“ odkašlala si Uršula, ale dál už raději nic nenamítala.

„Zvlášť dneska provoz být silný. Navíc hlásit špatné počasí, foukat to a možná přijít tajfun. Každý si tu plavat v protisměru a nedodržovat pravidla, fuj. Tak kam to být?“

„Prosím?“

„Jestli nemít vybráno, tak mi tu nezabírat flek. Tamhle výklenek,“ ukázala napravo, „tam nabídek, co hrdlo ráčit.“

Výklenek byl ve skutečnosti jakási polorozbořená síň.

Když k ní připluli, rozprostřel se před nimi výjev, který připadal úhořici povědomý. Síň byla seshora ohraničena skalnatým výběžkem a vládlo v ní přítmí. Chvilku trvalo, než se oba úhoři rozkoukali.

Do skály vydřené linky představovaly malbu, které úhoři nejdřív nerozuměli. Teprve po chvíli začal před úhořicí vyvstávat obraz, v němž konečně nacházela jakýsi význam.

„Víš, co to je?“ plácla se Uršula do čela.

„Netuším,“ přiznal Benedikt.

„To je mapa. Mapa zeměkoule. A my se nacházíme v jedné z Mluvicích jeskyní, o kterých mluvil Osip.“

„Aha,“ rozhlédl se. „Jako jeskyně to tu ale moc nevypadá.“

„Uznávám, že je trochu poničená,“ dotýkala se očima rozpadající se síně, „ale při troše fantazie se to za jeskyni považovat dá.“

„Při vší úctě ke tvé fantazii bych odsud radši rychle vypadnul,“ řekl na to Benedikt. „Ta ryba tam být furt a být fakt divná.“

Lesk už z celé malby dávno vyprchal. Z mapy, vyryté do mazlavého povrchu skály, vystupovala tmavší místa kontinentů, kolem kterých se do

všech stran roztáčely spirály oceánských proudů. Kresba vypadala složitě, ale přece jen se v ní po nějaké chvíli dalo zorientovat. Některá místa byla polepená papíry s obrázky exotických krajín, do nichž – jak usoudila Uršula – pořadá ryba střežící ceduli své cestovní agentury zájezdy. Vysněné destinace rybích cestovatelů, ochotných zaplatit čímkoli (Uršula netušila čím), jen aby nahradili sladkovodní nudu za průzračnou modř korálových ostrovů.

Úhořice si vzpomněla na Osipovo vyprávění o cestách do tropických krajín – v nádržích lodí, které ve svých trupech přepravují hektolitry vody, aby se na moři nepřevážily. V jednom přístavu do sebe tu vodu nasají a v jiném, třeba na druhém konci světa, ji opět vypustí ven. A to i s nákladem rybích turistů.

„Ta hloupá ryba nemá ani páru o tom, že se jedná o Mluvící jeskyni,“ usoudila Uršula.

Když vypluli ven, ryba spustila: „Letos být v oblíbě Karibik, pro ty, co preferovat zimu, my mít moře Laptěvů. Jenomže dneska být to samej ropnej flek. Zrovna tuhle nějakej tanker převrhnout...“

„Promiňte,“ přerušila ji úhořice. „Neměla byste tam nějaký zájezd do Sargasa?“

„Sargaso?“ zarazila se ryba. „Myslet do Sargasové moře?“

„Ano,“ přizvukovali úhoři.

Ryba si je změřila užaslým pohledem.

„Sargasové moře – to jako fakt?“

„Ano, domov všech úhořů. Živé srdce světa,“ vyhrkla úhořice.

„Hahaha,“ rozesmála se ryba. „Nesouhlasit. Být jen málo tak hnusných míst jako Sargasové moře, a to jsem tam ještě ani nebýt.“

Její slova uvedla úhoře do rozpaků.

„A vy dva – mít vůbec čím zaplatit?“

Úhoři jen zavrtěli hlavami.

„Vidět, že vy být v úzkých,“ pronesla ryba a rozhlédla se, „v úzkých kanálech. Ale to být dobře. Protože jak pravit německé přísloví: *Široké kanály do ráje nevést.*“

„A cesta do pekla bývá dlážděna dobrými úmysly,“ plácla Uršula první věc, co jí přišla na mysl.

„Výborně, výborně,“ pochválila ji ryba, „zdát se, že vám vzdělání nevyhnout se. Nedokázat si představit, s jak hloupými rybami já mít tu čest. Třeba jeseteři, ti být total vypatlando. A přitom oni tak cestovat. I mezi vámi úhoři být čas od času vzdělaný jedinec, a to já dovést ocenit.“

„Ano,“ chopila se příležitosti Uršula, „velice si ceníme vašeho mimořádného vzdělání, kterému se málokdo vyrovná.“

Ryba se celá rozzářila.

„A určitě vám nebude činit obtíže nám alespoň poradit, kde hledat to... nepěkné Sargasové moře.“

„To být jednoduché,“ naparovala se ryba, „já zeměpis mít v malíku. A cestování nebýt jen tak. Velká odpovědnost. Dokázat vy si představit, jaký strhnout se povyk, kdyby já splést a poslat turista do nějaký svinčíkov?“

Vtom se nad jejich hlavami ozvalo zaburácení. Obrovský lodní šroub rozčeřil hladinu a vytvořil vír, v němž mizely odpadky vznášející se všude kolem.

„Hergot,“ poznamenala ryba, „Drobeček vyplout.“

„Drobeček?“ zeptal se nechápavě Benedikt.

„To být největší nákladní loď v hamburský přístav. Jeho výtlačk činit pět set tun a mířit do New York. To být nekorunovaný král zdejších tanker.“

„Neproplouvá přitom náhodou Sargasovým mořem?“ zeptala se opatrně Uršula.

„Náhodou proplovat, ale už pozdě,“ zablýsklo se rybě v očích. „Ale kdyby vy mít čím zaplatit, já mít fleka pro vás v nádrži.“

„Tak opatrně, milá r-r-rybo,“ zakoktal se Benedikt, „my jsme úhoři a jsme ohrožení. Koukejte nám pomoci. A hned!“

„Co on říkat? Nevyhrožovat mi on náhodou?“ rozdurdila se ryba.

„To vůbec, milá rybo, to bychom si nikdy nedovolili,“ uklidňovala ji Uršula.

„Nenáležet vy náhodou k tamté skupině český úhoř?“ ukázala ploutví směrem k hejnu, které se už poněkolkáté vracelo tou samou cestou zpět a marně pátralo po východu z bludiště.

„Ani ne, velevážená rybo. Vůbec ty neotesance neznáme. Pravděpodobně jde o nějaký hloupější druh úhořů,“ ujistila ji Uršula.

„Ještě dodnes já si myslet, že hloupí být všichni úhoř, ale vy mě přesvědčit o opak. Za odměnu vám alespoň poradit. Ven z přístavu se dostat tamten úzký průplav, pak zahrnout dvakrát doleva a jednou doprava.“

„Děkujeme,“ odpověděla úhořice.

„A pokud vy chítít plout zkratka,“ naklonila se až těsně k ní a zašeptala, „tak proplavat tamta mříž. Ale nikomu o tom nic neříct.“

To už se k nim ale přiblížilo hejno, ze kterého se ozývaly nadávky.

Benedikt s úhořicí si vzpomněli na Faraona a další kamarády.

„Myslím, že bychom jim měli pomoci,“ řekl.

Bitva

Opatrně se k nim přikradli a naslouchali. Úhoři se mezi sebou překřikovali a napadali se. Členům gangu docházela trpělivost. Báli se, že se ostatní vzbouří. Nakonec do toho vstoupil Toxík.

„Poplujeme společně, a kdo z našeho hejna uteče, bude dezertér. A dezerte se trestá smrtí.“

Po jeho slovech zavládlo ticho. Pak vystoupil Faraon.

„Vůdce, který vede svůj kmen do záhuby, je špatný vůdce. Navrhuji znovu nastolit úhoří demokracii. O další cestě rozhodneme společně.“

Po těch slovech se obrátil na ostatní. Z jejich pohledů vyčetl souhlas. Gang byl ale proti. Jako na nějaký nevyřčený příkaz se na Faraona vrhli a začali ho tlouct konci svých ocasů. Hejna se zmocnil zmatek a všichni úhoři se rozprskli do stran.

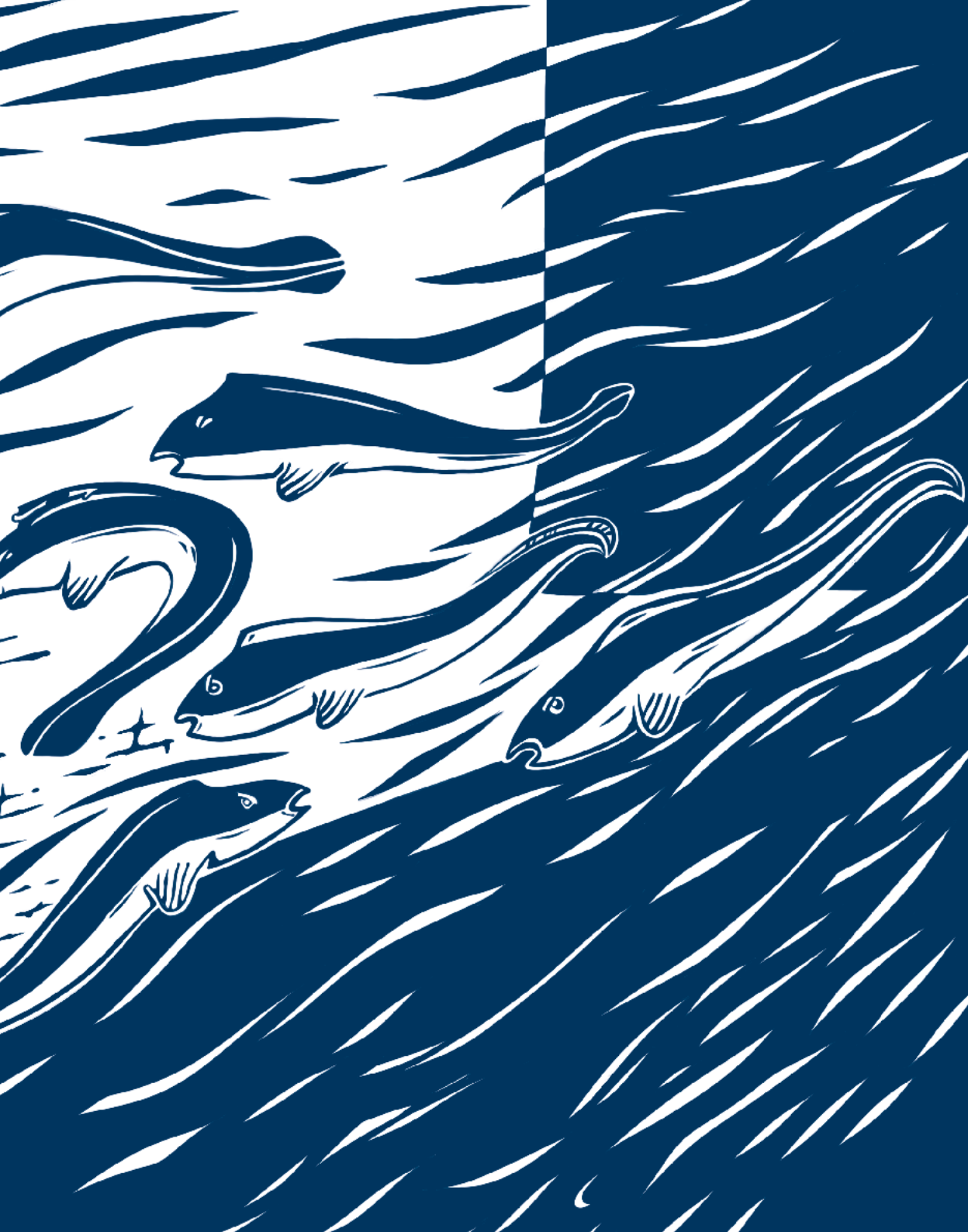
Benedikt se nerozpakoal a přispěchal Faraonovi na pomoc. Uršula se vrtla doprostřed hejna a začala všechny svolávat. Nikdo ji ale neposlouchal.

Těla rvoucích se úhořů se proměnila v klubko. Členů gangu bylo víc, a tak se Faraon s Benediktem museli dát na ústup. Úhořice jim plula v zádech. Členové gangu vyrazili za nimi. Toxík věděl, že je to teď, nebo nikdy. Konečně měl příležitost vypořádat se s Uršulou.

Pronásledování netrvalo dlouho. Úhořice sekala ocasem vodu, napínala všechny svaly, ale členům gangu se i přesto podařilo unikající skupinku obklíčit. Toxíkovi hněvivě zažhnulo v očích. Benedikt s Faraonem obestoupili Uršulu z obou stran.

Budou ji bránit do roztrhání těl.

Najednou se ozval ohlušující zvuk. Siréna. Cosi se pohnulo. Železná vrata zavržala a začala se otevírat. Úhoře strhával proud.

Skupinka pronásledovaných na nic nečekala. Benedikt popadl Uršulu a vymrštil se směrem k mříži, kterou jim ukázala ryba. Zaklesli se do ní a sledovali, jak Toxík a jeho kumpáni marně vzdorují proudu. Čím víc se vrata otevírala, tím byl proud silnější. Nakonec je vcucel do sebe.

Po nějaké chvíli se proud uklidnil. Mezitím se uprchlíkům podařilo zmizet za mřížemi. Teprve až tam si všimli, že Faraon chybí. Nejspíš ho také spolkla vrata. Ještě chvíli ho hledali, ale pak rozmrzele a plni smutku vyrazili dál na cestu.

Netrvalo dlouho a labyrint kanálů nechali za zády. Na svět se snášela noc, a tak se úhořice vydala k hladině.

Když vystrčila hlavu z vody, oslepila ji zář z tisíců světél. Řeku obklopovalo přístavní město – Hamburk.

V dálce se rozléhal chechtot racků. Vzduch, který jí vnikal do nozder, byl slaný.

Postupně se stávala slanější i voda v řece. Valila se vpřed jako lavina. Nezadržitelně. Už po miliony let.

Úhořům se v krvi rozproudil prazvláštní pocit. Směs úcty a očekávání. Po několika hodinách už byla řeka tak široká, že ji nešlo obsáhnout. Na pobřeží se ztratila úplně. Zbavila se břehů a stala se mořem.

Nový začátek

„Jsme ještě vůbec na cestě?“ zeptala se jednoho dne Uršula.

Během těch nekonečných zimních týdnů, kdy pospávali na kamenitém dně nebo snili pod silnou vrstvou bahna, už docela ztratili pojem o čase. Každý z nich cestoval na vlastní pěst – ve svých představách.

Jako první se vzpamatovala Uršula.

Vyhledla ze skrýše a spatřila, jak se nad ní valí stále ten samý proud. Nejdřív ji to trochu zklamalo. Asi chtěla uvidět to, o čem se jí předtím zdálo – Sargasové moře.

Sloupcem vody teď ale probleskovalo slunce. Úhořice ještě nikdy neviděla tolik jasu a třpytivosti. Bylo v tom něco osudového. Jaro v řece. Něco, co už neměla víckrát spatřit.

Všude se proháněly rybky a hladinu nad nimi křižovaly lodě. Ze dna vystoupalo několik bublin. Uršula je pozorovala. Bylo v nich tolik nestálosti. Jsou a najednou se rozplynou.

O čem že to vlastně snila?

Během těch chmurných týdnů se občas vydávala hledat ostatní.

„Faraone, kde jsi?“

„A vy, ostatní – kde jste kdo?“

Její skomírajícím vědomím ale nepronikla žádná odpověď. Jako by se vším rozléhalo jen šedé, neprostupitelné mlčení.

Naštěstí tu byl Benedikt. Nedokázala ani vyjádřit, co k němu cítí, když se z těch bezvýsledných potulek vracela.

Když se pak znovu probudili k životu, vydali se do klidnějšího úseku řeky. A nebyli sami.

Všude kolem vířila těla ostatních úhořů. V očích jim planulo soustředění. Kradli se pomalu z útočišť a zaujíмали pozice. Nad vším visela hradba ticha, jako by se vstupem do moře mělo něco změnit. Úhořice netušila co. Byla nervózní. Z toho, co bude. Nikdo je na nic podobného nepřipravil.

Je lepší plout uprostřed, nebo na kraji? Tíhnout k hlubinám, nebo spíš klouzat blíž k povrchu?

Minimálně tu druhou otázku měli vyřešenou. Přes den se budou držet v hloubce, dokud nepadne noc. Teprve pak vystoupají vzhůru, a možná dokonce uvidí hvězdy, jak se zrcadlí na hladině. Ale kvůli hvězdám tu nejsou.

Jejich hvězda se nalézá v hlubinách, v několika stovkách, možná tisících metrů. Jak poznám, že už jsem na místě? O tom Uršula často v duchu přemýšlela.

Chtěla se na to zeptat Benedikta, ale nejspíš i jemu se hlavou míhaly stejné otázky. A žádní jiní úhoři se k tomu vyjádřit nepokoušeli. Nebo ani nemohli.

Uršula vycítila, že hejno hodlá i nadále putovat alespoň částečně pospolu, ale že by byla chyba vsadit všechno na jednu kartu. Kdyby pluli všichni dohromady, mohli by přičiněním nějaké katastrofy také všichni dohromady

zahynout. Proto se, ještě než opustili řeku, rozřazovali úhoři na jednotlivé skupinky do různých stran a pak, když už byli v moři, plulo každé hejno trochu jinou cestou s tím, že se jejich trasy buď někde protnou, nebo také ne.

Zatímco se od nich ostatní skupiny vzdalovaly, někde uvnitř Uršula cítila, že je s nimi přese všechnu dálku stále propojená.

Podezřelý zvuk

Když se přiblížil den, sestoupili do hlubin, aby se nestali kořistí denních lovců.

Uršule připadalo, že se tma leskne. Že sama temnota má povrch, od něhož se všechno ostatní odráží, možná i úhořičin život. Všude kolem plulo neuvěřitelné množství drobných organismů a tu a tam se míhala propadivná stvoření plná chvějících se brv a světélkujících štětín.

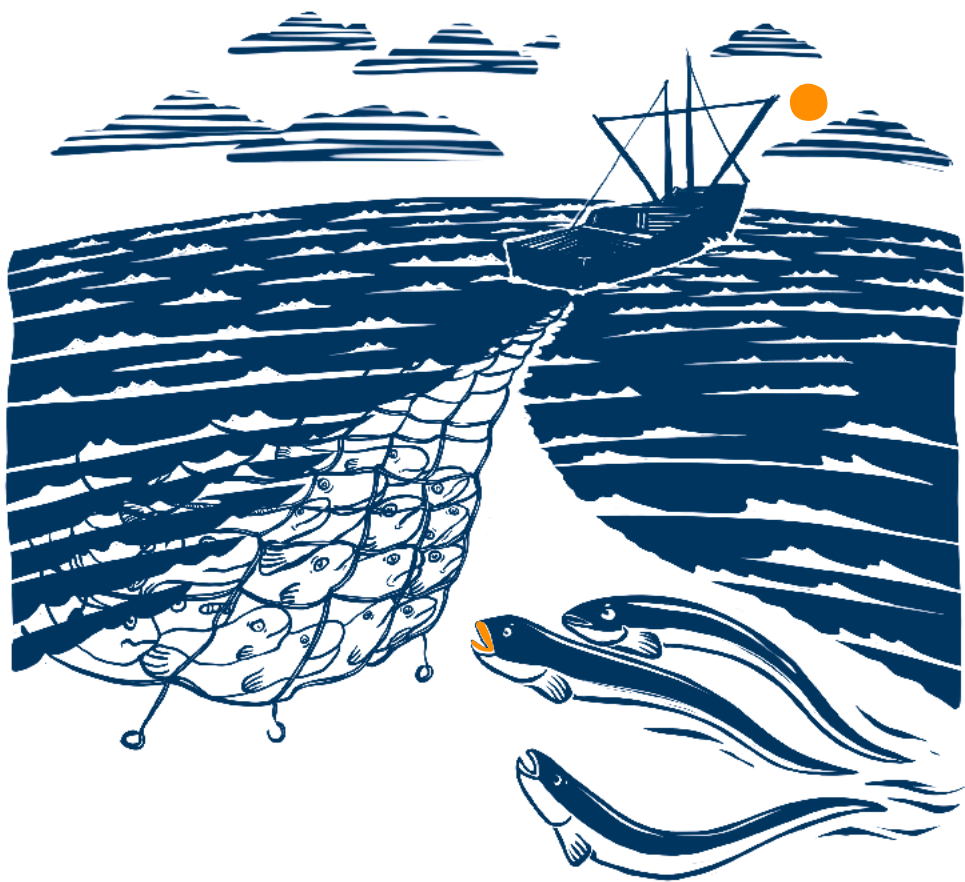
Kdo jen mohl všechno tohle vymyslet...

Bytosti na ně rozevíraly čelisti průsvitné a křehké jako porcelán. Na hlavách se jim třásly křišťálové zvonky a jejich mozky připomínaly pulzující rosolovitá klubka, v nichž se nějakým prazvláštním způsobem rodilo myšlení.

Co jí ale nahánělo největší strach, byl věčně přítomný zvuk lodních motorů. Moře tu nebylo příliš pohostinné. Dno bylo rozryté a s výjimkou oněch živoucích miniatur a děsivých tvorů tu téměř chyběl život. Občas se objevila hejna drobných rybek, ale i ta vypadala zděšeně, zvláště když hlubinou probleskla mrštná těla svižných ryb podobajících se štikám, které se přelézaly z jedné strany na druhou jako rozkutálené skleněčky.

Jednoho brzkého rána, když se vraceli dolů, se začalo temné vrčení lodí přibližovat. Benedikt s Uršulou si razili cestu k nazelenalému světlu před nimi. Nejspíš to byl nějaký obří hrbol, náhorní plošina, kterých bývají oceány plné. Nebo ne? Všichni kolem měli nervy napnuté k prasknutí. Vodou se šířil těžko definovatelný strach.

Najednou se ocitli uprostřed obrovského hejna sardinek. Vyděšené ryby je míjely a z očí jim prýštila hrůza. Čas od času celý houf rybek vybuchl

do prostoru a rozletěl se do všech stran. Úhoři zabrali a vrhli se ze všech sil ke dnu, které se propadalo pod nimi.

Ocitli se přímo pod lodí.

„Až uslyšíte podezřelý zvuk, tak zdrhejte,“ ozvalo se za nimi.

Otočili se a spatřili namodralou rybu, která si to šněrovala v opačném směru než oni.

„Jaký zvuk?“

„Přesně tenhle!“

Svistot lan namotávaných na cívku.

Za nimi se mořem valila vlečná rybářská síť. Obrovské břicho, které polykalo vše živé. Z jeho nitra se ozývalo děsivé skučení, výkřiky a nářek.

Ani se nenadáli a síť se prosmýkla těsně kolem nich. Otřela se o ně, ale protentokrát je minula. Proud je odhodil stranou.

Z boku je teď mýjela nadouvající se tlama sítě. Těla ryb uvnitř sebou zmítala ze strany na stranu. Tisícero hlasů v předtuše udušení. Tisíce zmítajících se tělíček ryb, které se v divokém ryku pokoušely vyprostit z pasti, tloukly sebou, a uštěďrovaly si tak navzájem bolestivé rány.

„To bylo o fous,“ poznamenala tiše ryba za nimi. „Příště už ale takové štěstí mít nebudeme.“

Velrybí zpěvy

Když Uršula z těch míst odplouvala, hrdlo měla úplně stažené. Moře kolem nich pohaslo. Zvuk motorů se pomalu vzdaloval.

Před očima se jí neustále míhal obraz ryb uvězněných v síti. Představovala si samu sebe uvnitř. Nebo Benedikta.

Přitiskla se k němu a objímala ho svým kluzkým tělem. Oběma jim bušilo srdce jako splašené. Tlouklo tak silně, že přehlušovalo dokonce samo moře.

Pak se ozvalo vzdálené zatroubení. Opakovalo se. Byly to protáhlé zvuky plné tesknosti a nesly se ze všech stran. Úhoři z nich ale neměli strach. Cítili totiž, že se v těch písničkách nějakým zvláštním způsobem zpívá i o nich.

Druhého dne se od jedné podivně vyhlížející ryby dozvěděli, že to zpívaly velryby. O velrybách už slyšeli. Málokdo zná oceány tak dobře jako ony. Prý jimi cestují křížem krážem, a tak ví nejlépe, co se kde děje.

„A tohle je jejich oblíbená trasa,“ řekla jim ta ryba. „Za ty roky jsem se naučila jejich zpěvu trochu rozumět.“

„A co říkají?“

„Že jim je do zpěvu čím dál méně. Že se s oceány děje něco nedobrého.“

„Pořád ta samá písnička. Je to stejné jako u nás,“ povzdechla si Uršula.

„Co myslíš tím *u nás*?“ zeptal se jí Benedikt.

„Myslím u nás v řece. Ale máš pravdu – něco jako domov pro nás úhoře už asi neexistuje,“ řekla zklamaně.

„Ale my se přece domů vrátíme. Sama jsi mi to ještě před nedávnem tvrdila.“

„Před nedávnem... Připadá mi to jako věčnost. Ne, Benedikte, mýlila jsem se. Pro nás není žádné *doma*. Plujeme, abychom umřeli. Nic víc, nic míň.“

„Moje řeč, slečno úhořice,“ přisadila si ryba. „Důležité je utrhnout si toho co nejvíc pro sebe. Dokud žijeme. Na ničem jiném nezáleží. Lepší je si užívat než pak zplakat nad výdělkem jako ty přihlouplé velryby. Ale jestli vás už život omrzel, stačí říct – kousek odtud je žraločí útes, tam vás ho zbaví cobydup.“

„Kušuj,“ zahrozil jí Benedikt. „Jestli umřeme, tak umřeme jako praví úhoři. Bez boje se nevzdáme. Doplujeme tam, kam nám bůh dovolí. Ani o ploutev méně!“ opakoval slova, která už kdysi slyšel.

Divnoryba pouze nadzvedla obočí a raději zmizela v úkrytu.

Pochyby

„Benedikte, díky, ale jestli chceš, můžeš se ode mě odpojit,“ řekla o chvíli později Uršula.

„Cože? Co to proboha plácáš?!“

„Já už nemám sílu. Promiň. To všechno. Nezvládnu to. A asi už ani nechci.“

„Povídáčky naší Kačky, Uršulo,“ rozohnil se. „Takovou tě neznám.“

„Ale teď taková jsem. Ta stará Uršula je mrtvá. Umřela ve mně. Vždyt narážíme jen na samé utrpení. V takovém světě se mi žít nechce.“

„A dost,“ snažil se ji přerušit.

„Ne, počkej. Víím, co chceš říct. Ale podívej se na mě. Ani ty sám nevěříš, že to zvládneme a že se dostaneme do cíle.“

„Věřím.“

Oba na sebe chvíli hleděli. Benedikt věděl, že nesmí uhnout. Pocítil v sobě nesmírnou sílu. Pochopil, že jeho úkolem je dovést tuhle krásnou a citlivou úhořici co nejdál.

„Uršulo, není důležité, jestli tam dorazíme, ale to, že se o to pokusíme.“ Ale moc se mu ta věta, co právě řekl, nezdála.

„Hm,“ dodal rychle, „to je ale kravina, vid’?“

Uršula přikývla.

Oba pak vyprskli smíchy.

„Ještě chybí, abys mi vyznal lásku a já se asi rozteču blahem.“

„Dobře – vezmeš si mě?“ uklonil se před ní.

„Až naprší a uschne,“ zachichotala se.

„Proboha, Uršulo, jak mám v téhle hloubce poznat, že prší?“

Odhalené tajemství

O několik dní později vypluli z bouřlivých vod a ocitli se ve smaragdovém rozpuku života. Kolem nich pluly medúzy a občas narazili na nesmírná hejna drobných ryb, jejichž množství hraničilo s nekonečnem.

Po čase se stočili k jihu a sem tam potkávali další skupinky putujících úhořů. Zastavili se s nimi na kus řeči nebo spolu přespali u dna a pak se zase vydávali každý svou cestou. Důležité ale bylo, že se ujistili o správném směru. Někteří úhoři toho navíc hodně věděli a ochotně jim radili. Svěřovali se navzájem se svými obavami a varovali se před nebezpečím. Téměř každá skupina narazila na vlečné sítě a je třeba předpokládat, že na nějaké cestou ještě určitě narazí.

„Nejvíc je jich prý v samotném Sargasovém moři. Někteří dvounožci se specializují přímo na nás. Mají zvláštní sítě s malými očky, kterými loví úhoří mláďata vracející se zpátky do řek.“

„Hajzlové,“ pronesl někdo.

Uršula si vzpomněla, že se kdysi také ocitla v nějaké síti.

„To my všichni,“ začal vysvětlovat jeden z nich. „Většina sítí znamená smrt. Je ale jistý typ sítí, který úhořím mláďatům pomáhá dostat se přes všechny ty překážky zpátky do řek. Nelze se ovšem spoléhat na to, že se ocitnete zrovna v takové. Ani úhoří stařešinové si s tím nevedí rady. S několika z nich jsem o tom mluvil. Někteří tvrdí, že je v zájmu dvounožců vysazovat část úhořů do řek, aby je v nich pak mohli lovit. Vytáhnou je na břehu moře a převezou do vnitrozemí, kde je vysypou do různých řek. Těmhle dvounožcům nejde o to nás sníst, ale napravit to, co provedli s řekami – že na nich vybudovali překážky, kvůli kterým do nich nemůžeme plout. Existuje na to řada názorů.“

„Že by nebyli všichni dvounožci stejní?“ podivil se Benedikt.

„O tom dost pochybujeme,“ namítla většina.

A tak se úhořici poodkrylo tajemství její cesty do řeky, ve které pak strávila část své dospělosti. To dvounožci ji pomohli se do řeky dostat. I když jim pak několikrát málem skočila na háček. Trošku ji to povzbudilo. Svitla jí naděje, že se její dcery a synové, jestli někdy nějaké bude mít, navrátí do míst, která tak zná, a třeba objeví i její úkryt ve spleti puškvorců.

Anabel

S tím také souvisela změna, která se s úhořicí děla. Probouzel se v ní mateřský pud. Jestli v ní předtím dřímal spíš nenápadně, tak nyní propukl naplno. Každou chvíli se dojíkala, pak byla zase rozmrzelá, tížilo ji břicho a čím dál víc zaměřovala pozornost na Benedikta.

Začala k němu pociťovat něco, čemu nerozuměla.

V jednu chvíli ho milovala a pak zase nenáviděla. Toužila po něm, ale bála se mu to říct, a vinu za to přičítala chvíli jemu, chvíli sama sobě.

Žárlila, když ho spatřila v přítomnosti jiných úhořic, na které občas narazili a které s nimi nějakou dobu plavaly. Zároveň si začínala všimnout i jiných samců a srovnávala je s Benediktem.

I on se občas choval podivně. Někdy se na ni naštval a vysmíval se jí.

Jindy ji dokonce urážel.

„Někdy tě mám fakt plné zuby,“ prohlásil.

„Když vás dva pozoruju,“ řekla jedna úhořice z hejna, které už několik dnů doprovázeli, „tak mě napadá, že máte ponorkovou nemoc.“

„Ponorkovou co?“ odsekla Uršula.

„Ponorkovou nemoc. Když spolu nějaká *madame* a nějaký *monsieur* tráví příliš mnoho času, začnou si lézt na nervy.“

Té úhořici říkali Anabel a pocházela z francouzské odnože úhořů žijící ve vodách řeky Seiny. „Bydlela jsem pod jedním pařížským mostem, kde jsem se naučila těm nejvybranějším způsobům.“

A opravdu – Anabel byla nejelegantnějším úhořem, kterého kdy viděli. Na tváři jí svítil ironický úsměv a nad levým koutkem úst přitahovala pozornost všech výrazná černá skvrnka.

„Tak si běž za tou svou Anabel,“ říkala Uršula, když se na Benedikta naštvala. „Stejně nemyslíš na nic jiného než na ni.“

„Co to do tebe zase vjelo?“ bránil se.

„Nic. Jenom že po ní každou chvíli házíš očkem, a když mluví, nedokážeš odtrhnout zrak od toho jejího pysku.“

„Jsi ubohá,“ obořil se na ni. „Už toho nech.“

Jednoho večera ho podrobila zkoušce. Poodplavala stranou a schovala se mu pod starým korálem. Benedikt se probudil, a když nenašel úhořici na jejím místě, začal se po ní shánět. Uršula ho ze svého úkrytu zlomyslně pozorovala.

A teď se číň, ty jeden náfuko, pomyslela si.

„Uršulo, kde jsi?“ volal Benedikt a šmejdil kolem. Uršulin úkryt byl ale příliš daleko. Rozhlížel se do všech stran a vypytał se ostatních. Nikdo o úhořici nic nevěděl. Ani Anabel, která se v poklidu připravovala na cestu.

Benedikt byl stále nervóznější.

Zbytek úhořů už vyrážel.

„Možná plavala napřed,“ poznamenal někdo.

„To přece nedává smysl,“ zoufal si Benedikt.

Nato se k němu Anabel vydala a jemně se ho dotkla konečkem spodní čelisti.

„Třeba se najde. Znímám to. Taky jsem ztratila jednoho nápadníka. Bylo to ještě v řece – raději o tom nemluvit.“

Benedikt propadl zoufalství. Nedokázal si připustit, že by mohl o Uršulu přijít. Navíc takhle hloupě, bez jediné stopy.

„Občas se to stává. Příkrade se nějaký krab a zmocní se kořisti ve vší tihosti. Ostatní ani nevědí, co se hned vedle nich děje.“

„Ne,“ odmítl Benedikt, „to bych nikdy nedopustil.“

„Nezáleží na tom, co bys dopustil, nebo nedopustil. Příroda je daleko mocnější než ty. Nemáš právo rozhodovat o tom, co se stane, nebo nestane. Na to jsi moc malý pán,“ promlouval mu do duše jeden starý, zkušený úhoř.

„Proto je nás tolik, abychom jeden druhého nahradili,“ pokračovala Anabel. „To je ale strašně kruté.“

Na to už nikdo nic neřekl.

Sama a bez šance

Ještě nějakou chvíli trvalo, než Benedikta přemluvili. Nakonec ho Anabel jemně odtáhla ode dna a usmála se na něj. Benedikt se podvolil. Nejspíš ani nevěděl, co sám dělá. Tak moc byl sklíčený ztrátou své nejbližší.

„Tak, a máš to,“ vyprskla Uršula plná záště, když spatřila, že ji přestal hledat a zmizel s ostatními v hlubině.

„A já blbá jsem si myslela, že mě má rád. Zapomněl na mě rychle, jen co je pravda,“ mrskla naštvaně ploutví. „Doufám, že se pro mě bude hodně dlouho trápit.“

Srdce ji pánilo. Ze všeho nejvíc žárlila na Anabel.

Na hladinu padl soumrak a v hloubce už začínala být tma. Uršula vnímala jen siluety.

Najednou jako by se začaly všechny předměty dávat do pohybu. Vodou se nesl šepot, který sílil.

„Ne, vůbec se nebojím, zvládnu to sama, nepotřebuji nikoho jiného,“ mumlala si.

„Stejně jsem ho musela pořád vytahovat z nějaké bryndy,“ přemýšlela nahlas o Benediktovi. „Bez něj už bych byla dávno v Sargasovém moři... Hlavně nedělat žádné hlouposti, Uršulinko, vzít rozum do hrsti, poslouchat instinkt.“

Strach v ní ale rostl. Odlepila se ode dna a vydala se opatrně na cestu. Poslední zbytky odvahy se začaly vytrácet. Propadla panice a začala sebou mrskat ve snaze dostat se z těch míst co nejrychleji pryč.

Jen na sebe neupoutat pozornost, prošlo jí náhle hlavou. Být v klidu, nemrskat sebou a nepřipomínat nic, co by se mohlo podobat zraněné kořisti. Každý nepřirozený pohyb přiláká dravce. A že se jimi moře hemží.

První z nich na sebe nenechali dlouho čekat. Z ničeho nic kolem ní proplavalo něco podlouhlého. Uršula zamířila vzhůru k hladině, kde se přes noc cítila ve větším bezpečí. Za chvíli se ale podlouhlých těl objevilo víc a ze tmy se vynořilo oko. Bylo chladné a bezcitné.

Vzápětí se ukázala tlama plná zubů. Ryby nebyly moc velké, ale kroužily kolem úhořice ve zlověstných kruzích.

Pomalou a jistě se přibližovaly.

Bylo jich čím dál víc. Vířily kolem jako zuřivé vosy.

Uršula přidala, jenomže ryby byly mnohem rychlejší. Jedním máchnutím ploutví ji dostihly, ale těsně před jejím tělem uhnuly stranou. Zatím se neodvažovaly zakousnout.

Vzdálenost se zmenšovala. Teď se první z nich otřela o její ploutev a vyrýpla do ní zářez. Úhořice vyrazila tlamou proti rybě. Minula.

Věděla, že hned, jak se do vody dostane první kapka její krve, ryby se na ni vrhnou a roztrhají ji na kusy.

Copak neví, že úhoři mají krev jedovatou?

Těmhle to už asi nevysvětlí. Možná na ně jed ani nepůsobí. Nebo je to prostě nezajímá.

Pak nad sebou spatřila tisíce drobných šlahounů. Málem do nich narazila. Zkroutila se a jen o fous je minula. Ryby zůstaly pod ní. Asi mají ze šlahounů strach, uvědomila si.

Propletla se šlahouny, vyplavala z nich ven a ryby kolem ní začaly kroužit znovu. Podívala se vzhůru a vyhlédla si cestičku, která se klikatila

mezi provázky spuštěnými dolů. Musí se vydat do nich. Něco jí ale říkalo, že se jich nesmí dotknout. Odkud vlastně visí?

Flotila medúz, jak se vzápětí Uršula dozvěděla, pulzovala z místa na místo a ona se jim dokázala vyhýbat jen s vypětím všech sil. Jednou se jí to nepovedlo a průsvitný střapeček, visící z medúzy, ji žahl do boku. Zkroutila se bolestí. Na těle jí zůstala palčivá rána.

Těsně pod hladinou už bylo medúz méně. Všude pod ní se teď komíhaly tisíce světélkujících lampionů.

Radost z podívané jí ale kalilo vědomí, že se odsud možná nikdy nedostane. Že až přijde den, ona se kvůli medúzám neschová v hloubce a uloví ji nějaký pták. Nebo až budou mít medúzy chuť podívat se na hladinu, usmaží se v jejich šlahounech.

Nic z toho se naštěstí nestalo. K ránu se medúzy rozptýlily a úhořice mohla sestoupat níž, do míst, kde se světlo rozbřesku ztrácelo v tmách hlubiny.

V té chvíli to na ni dolehlo.

„Co jsem to provedla? Proč jsem se nechala unést vášní? Ach, Benedikte, kdybych jen věděla, kde jsi,“ špitála si zoufale.

Benedikt mezitím pokračoval se skupinou úhořů dál. Sotva vnímal. Plul, ani nevěděl kam. Nezajímalo ho to. Cítil prázdnotu.

Anabel se ho snažila rozveselit.

„Nebud' takový morous. Můj bývalý zase skončil v lopatkách turbíny. Ovšem pro mě už je to *passé*.“

Anabel, Uršula... všechno se mu v hlavě pletlo. Vzpomněl si na Plesnivce. Ten se má jistě dobře. Lebedí si na svém podhlavníku a osamělostí rozhodně netrpí.

Pak se zahleděl na své druhy. Byli sice pohublí, vysílení, ale z jejich výrazu přesto vyzařovalo něco, co nedokázal pojmenovat. Neutuchající touha žít, ryzí vůle a snad i radost, štěstí, že se nenechali zlákat nástrahami a neuhnuli ani o píd'. V jejich obličejích spatřoval Uršulinu tvář. Vy bavoval si její slova, úsměvy, pohyby. Anabel se jí vlastně docela podobala.

„Země na obzoru,“ zvolal náhle někdo z jejich hejna.

Dno se zvedalo vzhůru a přibývalo pobřežních ryb. Chvíli nato už je unášel proud otírající se o skaliska vystupující z moře. Před nimi čnělo do výšin sopečné souostroví.

Azory.

Místo, kde si na pár dní odpočinou.

Uršula k nim dorazila o několik hodin později. Rozeklané pobřeží skýtalop nepřeberné množství úkrytů. Ze skulin vystrkovaly svá chapadélka sasanky. A v jednom místě bylo celé dno pokryto barevnými hvězdicemi.

Dole pod ní se černal útes. Všechno působilo vzdáleně a nepřítomně. Život se tu ubíral vlastní cestou a na nějakou úhořici nebral ohled.

Cítila se osamělá. Toužila se setkat s Benediktem a zároveň se toho bála. Jak mu to vysvětlí? Bude ji chtít ještě vůbec vidět?

Uvědomila si, jak moc mu ublížila. A že jestli za to ona zaplatí životem, bude jí to patřit. Zavinila si to sama.

Kdykoli zahlédla něco, co se podobalo vlnivému úhoři, zarazila se a přikrčila se za nějakou překážkou. Venku už svítalo a ona se pořád ještě proplétala pobřežními vodami. Měla by se rychle někam schovat.

Vyhledla si otvor mezi dvěma sopečnými balvany. Když se do něj užuž chystala nasoukat, rozevřela se před ní obrovská tlama a zevnitř vyplavalo dlouhé hadovité tělo. Nápadně se podobalo úhořímu, ale bylo žluté a celé poseté tmavými skvrnami.

Muréna.

Začala ji pronásledovat.

Uršula se otočila a plula pryč. Muréna byla naštěstí moc pomalá. Když se úhořici podařilo schovat se v kamenitém výklenku, spatřila tyčku připomínající vysunutou anténu. Tyčka sebou několikrát zakomíhala a to, co Uršula považovala za kámen obrostlý řasami, se začalo hýbat a houpatě to proti ní pozvedlo klepeta. A pak další. Celá armáda krabů se teď hladově sunula přímo k ní.

Na nic nečekala a vzala ploutve na ramena. Zmizet odsud. Co nejrychleji a co nejdál.

Bylo jí do pláče. V tomhle světě nemá sama šanci.

Jeskyně III

Benedikt zkoumavě hleděl na Anabel. Zaujala ho černá skvrna nad jejím levým koutkem. Anabel si jeho pohledu všimla a usmála se na něj. Úhoř rychle uhnul očima.

Celý den na ni musel myslet. A také na Uršulu. Ach jo. Nevyznal se v tom. „Někde tady musí být Mluvící jeskyně,“ prohlásil zkušený úhoř, vůdce skupiny. „Odpočineme si a zkusíme ji najít.“

Když leželi ukrytí pod velkým balvanem, přikradla se k němu Anabel.

„Už na ni nemysli,“ šeptala mu do ucha. „Je jistě mrtvá.“

Benedikt se na ni chtěl obořit, ale zarazil se.

„Pardon,“ řekla mu. „Chtěla jsem tě jen uklidnit. Někdy je lepší o blízkých přemýšlet jako o mrtvých. Máš pak jasno a neužíváš se pochybami.“

„Neomlouvej se. Uršula má, co si zaslouží,“ pronesl tvrdě Benedikt.

„Nechceš se ke mně víc přitulit? Je mi zima,“ poprosila ho.

Druhý den skupinku úhořů dostihla Uršula. Spatřila Benedikta a srdce v ní poskočilo. Když ale vedle něj uviděla Anabel, všechno v ní zhořklo.

Pomalou se začínala smířovat s tím, že dál musí pokračovat sama. Že popluje nazdařbůh a cestou třeba potká někoho, kdo ji do Sargasového moře doprovodí.

Nedokázala se od nich ale odtrhnout a nenápadně je zpovzdálí sledovala. Někdy měla pocit, že se Benedikt zoufale rozhlíží, že šmejdí ve všech skulinách, že ji prostě hledá.

Konečně našli Mluvící jeskyni. Otvor do ní byl nevelký, ale když jím proplavali, rozevřel se před nimi prostor, jehož rozlehlost jim vyrazila dech. Uprostřed se červenal něco třpytivého, co ozařovalo stěny okolo. Diamantové úhoří srdce.

„O tomhle nám tedy Osip nikdy nevyprávěl,“ řekl ohromeně Benedikt.

„Nikdo s určitostí neví, co to je. Ale nejspíš se jedná o srdce posvátného Urobora, našeho praotce,“ začal vysvětlovat starý úhoř.

Připluli blíž a srdci se poklonili.

Tisícero vybroušených plošek vysílalo svá barevná vlákna do všech stran. A každé z nich ozařovalo část malby obřího úhoře, kořenícího v samém srdci světa. Jednotný plán veškerenstva.

„Je tu vymalováno úplně všechno,“ pokračoval nejzkušenější, „celý úhoří příběh. Dějiny, vyobrazení největších stařešinů, jejich výroky. Mohli bychom tu strávit měsíce a měsíce luštěním, co každý znak, každá kresbička znamená, ale na to nemáme čas. My se jen necháme ohromit vší tou nádherou a načerpáme z ní sílu.“

Jako by z Benedikta něco spadlo. Ulevilo se mu. Jeho problémy se najednou jevily jako nicotné. Dojalo ho to. Musel znovu myslet na Uršulu. Jak moc by si přál, aby to také viděla. I jejich příběh byl přece v těch kresbách vyobrazen.

Všiml si barevné úhořice vyryté do skály v horní části jeskyně. To musela být královna. Uroborova družka. Z jejích očí promlouvalo cosi vznešeného. Nesmírný půvab, který teď působil na všechny Benediktovy smysly. Až ho z toho přecházel zrak.

„Je to vcelku hezké, ale v Paříži, tam to mělo větší šmrnc,“ ozvalo se teď vedle něj.

Ohlédl se. Spatřil Anabel, jak si zvědavě prohlíží jeskyni.

„Tam se takové drahokamy povalovaly na dně.“

Benedikt stiskl čelisti a zasmušile se od Anabel odvrátil.

„Nikde jinde se na hladině nezrcadlí tolik světél jako v Paříži. Tohle je proti tomu jen ubohoučká pouťová zábava,“ pokračovala.

„Radši už poplujme pryč,“ řekl Benedikt.

V následujících dnech se v sobě to zklamání pokoušel udusit. Anabel se k němu stále víc lísala. Neodmítal ji, ale ani se k ní moc neměl.

„Stalo se něco, Benedikte?“ vyptávala se ho.

„Ale ne, jen mi není moc dobře,“ vymlouval se.

„Hm, asi ti nejsem dost dobrá. Já se s tebou ale zahazovat nemusím. Můžu mít nápadníků, kolik chci, abys věděl. Úhořici z Paříže, tu chce přece každý.“

Hlasy předků

Ráno ulehli k poslednímu odpočinku. Až se zešeří, vyrazí na cestu. Uršula se potloukala kolem. Hleděla k místu, kde ležel Benedikt. V duchu se s ním loučila.

„Sbohem... Přeji ti, ať dorazíš do cíle. Vracím se ke svým rodičům... Miluji tě...“ zašeptala.

Nato se vydala směrem k jeskyni. Uvnitř ulehla k diamantovému srdci a nechala se prozařovat jeho paprsky. Hřály.

Její tělo pomalu ochabovalo.

Energie proudící z diamantu ji uklidňovala. Netoužila už po ničem jiném než tu zůstat.

Mezitím se Benedikt probudil. Zdálo se mu, že se něco děje. Vzpomněl si na vyprávění starého úhoře, který kdysi ve své domovině na jihu Itálie ucítil otřesy. Země se probudila a vychrlila ze svého chřtánu lávu. Ta natekla do vody a ztuhla.

Teď se ale chvělo jen Benediktovo tělo. Anabel tiše oddychovala po jeho boku. V jejích očích se leskl spánek.

Zvedl se a rozhlédl se kolem. Moře bylo prázdné. Jen vějíře řas se komíhaly v pravidelném rytmu vln. Pak spatřil nějaký nepatrný pohyb. Malou rybkou poskakující po dně. Poulila na něj oči a doširoka otevírala tlamu. Bylo mu z toho do smíchu.

Vydal se za rybkou. Šumění příboje ustoupilo a on zaslechl vzdálenou ozvěnu.

Naslouchal jí.

Byl to hlas.

Pak se přidaly další.

Až jich bylo nespočet.

Proplétaly se mezi sebou jako hadi. Byly různě vysoké. Některé mu připadaly povědomé. Jako by je už někdy slyšel.

Byly to hlasy úhořích předků. Zůstávaly v oceánu jako stopy po dávno zašlých časech. Stopy, které nikdy nezmizí. I kdyby se poslední úhoř vytratil z povrchu zemského, zůstanou tu jako připomínka pro všechny, kdo přijdou po nich.

Z bláta se vždycky nějaký ten život narodí. Z hlubin se znovu vynoří bytosti, které budou podnikat nekonečné cesty do Sargasového nebo jiného moře. A nezáleží na tom, jestli tu ještě budou nějakí dvounožci.

Hlasy mizely uvnitř jeskyně. Když se k ní Benedikt přiblížil, jeden z nich ho téměř omráčil. Zněl jako Uršulin.

Když ji spatřil, vydal se k ní a dotkl se jí. Úhořice na něj pohlédla. Chtěla pak oči odvrátit, ale Benedikt jí to nedovolil.

„Popluj se mnou.“

„A co Anabel?“ zašeptala.

„Jsi jenom ty.“

„Nedokážu to, jsem zesláblá.“

„Ale dokážeš.“

Úhoři stále spali, zatímco Benedikt s Uršulou už opouštěli skaliska souostroví. Ještě naposledy se Benedikt podíval do míst, kde odpočívala Anabel. Z toho pohledu ho zabořilo u srdce.

Je těžké popsat, co potom následovalo. Ty stavy, do kterých putující úhoři upadali. Nebezpečí, kterým čelili. Ten někdo nahoře musel být hodně náročný, když jim do cesty postavil tolik překážek.

Na nic si nestěžovat, tak ale zní další z úhořích pravidel. Jedno z nejdůležitějších.

Krakata...

Jednou kolem nich proplulo něco obrovského. Uršula si myslela, že je to velryba. Jenom se naklonila k Benediktovi a zeptala se ho: „Živí se velryby úhoři?“

„Nevím,“ odpověděl.

Tahle je ale nechala na pokoji. Nejspíš pro ni byli příliš malí.

Už téměř nepotkávali žádné úhoře. Mohlo to znamenat, že byli napřed. Nebo že tu žádní úhoři nejsou, protože až sem se nikomu proniknout nepodařilo.

Po chvíli dopluli do míst, kde z průrev ve dně vystupovaly obrovské bubliny. Jako by Zemi puklo břicho a jeho páchnoucí obsah se vylil ven.

„Něco tu příšerně smrdí,“ postěžovala si Uršula.

„Já to nebyl,“ zažertoval Benedikt.

„Ne, tohle páchne nebezpečně. Jako zkažené kachní vejce.“

Pálilo je z toho v očích. Tělo jim brnělo.

„Musíme co nejrychleji pryč.“

Kolem míst, z nichž vystupovaly bubliny, se to hemžilo podivnými tvory. Trubkovitými červy, kteří ze svých chitinových úkrytů vystrkovali pohyblivé růžky. Viděli průsvitné láčky, které tékaly z místa na místo, jako když někdo z ruky vypustí propíchnutý balonek. Pod nimi se strakatěli mohutní krabi, kteří na úhoře pozvedávali svá klepeta a křičeli: „Kakata, kakata, kakata...“

„Nevíš, co v řeči krabů znamená *krakata*?“ zeptal se Benedikt.

„Nemám páru. Nic dobrého to ale nebude.“

Tma tu byla inkoustově černá.

„Inkoust vypouštějí chobotnice. Říkal mi to ten zkušený úhoř, se kterým jsme plavali,“ řekl Benedikt. „Vytvoří oblak, ve kterém se pak schovají.“

„Tohle nedokážeme, my máme jenom tmu,“ posteskla si úhořice.

„Možná je lepší, že nevidíme, co se kolem nás děje. Možná jsou kolem náš příšery. Číhající příšery,“ děsil se Benedikt.

„Možná,“ odpověděla Uršula. „Možná že jedna číhá na druhou. A ta druhá zase na třetí.“

„Kéž by se požraly navzájem a nás nechaly být.“

„Kéž by.“

Krakata, kakata, kakata...

Nejdřív v šeru spatřili mohutná chapadla a pak uviděli mnohametrový trup, v jehož středu kmital jakýsi znetvořený pysk. Uvnitř něj se ukrývaly čelisti.

„Nehýbej se,“ sykl Benedikt na Uršulu.

Přestali plavat a jen se vznášeli v hlubině.

Byla to krakatice. Naštěstí si jich nevšimla. Najednou se nad ní objevilo něco, co připomínalo mrak. Máchlo to obrovskou ploutví a zahryzlo se jí to do jednoho z ramen.

Úhoři na to bez dechu hleděli. Přímo před nimi se odehrával souboj vorvaně s krakaticí. Ta vymrštila chapadla a jejich ozubené háky zatnula do vorvaního tuku. Kytovec sebou trhl a čelistmi urval krakatici jedno rameno. To se ve vodě ještě chvíli komíhalo a svíjelo se, jako by bylo živé. Vorvaň se tentokrát zakousl do jejího obřího trupu a do moře se vylil oblak krve. Znovu máchl svou silnou ploutví a táhl krakatici pryč, až úhořům zmizeli z dohledu.

„Panečku,“ vydechl Benedikt.

Toho dne se naučili první krabí slovíčko – krakata.

Smířená s osudem

I tady, daleko od pevniny, nacházeli rýhy vydřené do dna vlečnými sítěmi. Dokonce jich přibýlo. A čas od času nad sebou zaslechli povědomý hluk lodních motorů.

V pohybu jim teď pomáhal mořský proud. Pozvolna je unášel k cíli. Jednou Uršula narazila do naklíčeného kokosového ořechu. Jindy se museli vyhýbat podezřelým barelům. Přibývalo také různých flašek a PET lahví.

To znali už z řeky. Zejména když se voda vylila z břehů a ukradla dvounožcům část jejich bohatství. Většinou nebylo o co stát. Vydávalo to podezřelé pachy a ukrývalo to v sobě spoustu nástrah. Jednou z takových věcí byly tady na moři staré, potrhané sítě, které bezcílně brázdily hladinu. Úhořům se náramně hodily. Přes den si do nich mohli zalézt a odpočívat.

Zrovna se hnali k volně plovoucímu balíku sítí, když spatřili vypouklou věc zamotanou do pevných lněných šlahounů.

Byla to mořská želva – kareta.

Už se ani nepokoušela ze sítí vyprostit. Odevzdaně vystrkovala hlavu nad hladinu, aby se nadechla.

Smrtící smyčka nejprve uvěznila její levou nohu, ale čím víc se želva snažila ze sítě dostat, tím víc se do ní zamotávala. Po nějaké době se síť

zmocnila všech jejích končetin a kareta mohla být ráda, že hlavou alespoň dosáhla nad vodu.

Úhoři na ni hleděli s nezměrným smutkem. Uršulu napadlo sítě přehryzat: „S tím už máme přece tolik zkušeností,“ vypravila si zápas se Chřtánem. Tahle síť byla ale mnohem pevnější a úhoří čelisti na ni byly krátké.

„Nejste první, kdo se mi pokouší pomoci.“

Kareta nepůsobila zklamaně.

„My želvy jsme se svým osudem smířené. Pro nás je štěstí dožít se dalšího rána.“

„Ale to přece není fér,“ namítla Uršula, „je třeba proti tomu něco udělat.“

„A co navrhuje, slečno úhořová?“

„Nevím,“ musela připustit.

„My želvy jsme velmi starobylé. Trpělivé snášení všech protivenství nám pomohlo přežít nejrůznější světové katastrofy. A taky trpělivé snášení vajíček, samozřejmě.“

Při těch slovech se želví obličej rozzářil.

„Ani nevíte, jak jsou želvičky roztomilé, když jsou malé. Takové směšné vrtulky, jako natažené na klíček.“

Pak se všichni odmlčeli. Jako by se zasnili do svých představ a vzpomínali na šťastnější doby.

„Jmenuji se Uršula, milá kareto, a pocházím z úkrytu ve spleti puškvorců v jedné daleké řece. Je tam moc krásně.“

Želva přikývla.

Úhořice ani nevěděla, proč to povídá. Ale přišlo jí, že by tu starou želvu mohlo její vyprávění potěšit.

„Nejkrásnější jsou na řece soumraky. Když se nad hladinou snáší mlha nebo začne jemně mrholit.“

Samu Uršulu začaly ty vzpomínky dojímat. Také Benedikt zmlkl a od dal se snivému blouznění.

„Nebo když se zvedne hladina a voda se zakalí. Všude je spousta mazlavého blátíčka, takového, do kterého se dá krásně zavrtat.“

„Mým domovem je oceán. Nedozírné dálky,“ řekla omámeně želva. „Ale už si ho dlouho neužiju.“

„Takhle mluvit nesmíte,“ napomenula ji úhořice.

Kareta ale spatřila něco, co oni ne. Lehce se to zdálky otřelo o její pohled a zase to zmizelo. Stín.

„Mířila jsem k ostrovům s písčnými plážemi. Jako už tolikrát.“

Stín se teď mihl o něco blíž.

Želva se zaposlouchala do tichého šplouchání vln a zavřela oči. Slastně se nadechla. Slunce, vyhoupanuté nad obzor, začínalo pálit.

„Prožila jsem šťastný život.“

„A ještě prožijete,“ vyhrkla nadějeplně Uršula.

„Ne,“ odpověděla želva. „A teď už musíte pryč. Plujte.“

Nyní si žraločí siluety povšiml i Benedikt. Paryba se nikam nehnala. Vytrvale kroužila ve velkých obloucích kolem želvy a vyčkávala, až nastane ten pravý okamžik.

„Pojď, Uršulo. Má pravdu. Musíme odsud pryč.“

„Ne, prosím, ne, milá kareto,“ vrhla se na ni úhořice, „bojujte, pokuste se. Ještě máte sílu, my vám pomůžeme...“

„Uršulo,“ nabádal ji Benedikt.

„Milá paní želvo, prosím, nevzdávejte to.“

„Uršulo, Uršulo,“ zatřásl s ní, „pojď už. Tady nic nezmůžeme. Dopřej jí alespoň klidný konec.“

Tentokrát už sebou žralok netrpělivě máchl a proplul blíž.

„Ne, ne,“ naříkala Uršula, když ho spatřila. „Zkuste to ještě. Prosím. Nevzdávejte to.“

„Nechci, abyste viděli, jak mě trhá,“ pronesla klidným hlasem želva. „Přeji vám mnoho štěstí. Pro mě to bude vysvobození. Necítím vůči žralokům zášť. Moře je potřebuje stejně jako mě nebo vás.“

Po těch slovech otevřela doširoka oči. Pochopili, že její pohled už není z tohoto světa.

Uršula s Benediktem se neotáčeli a co nejrychleji zamířili do hlubin.

Zpět v hejnu

Jen co se dostali níž, strhlo je s sebou hejno úhořů.

„Plujte s námi, rychle, právě jsme minuli vlečnou síť,“ houkl na ně majestátní úhoř plující v čele skupiny.

Na nic nečekali a přidali se k nim. Bylo jich asi padesát. Pohublí, ale odhodlaní. Měli svižné tempo, takže jim sotva stačili. Časem si na něj ale zvykli a naučili se využívat způsobu, jak si vzájemně pomoci. Jeden z úhořů plaval vpředu a několik dalších plulo v těsném závěsu za ním. Po chvíli se první jedinec odpoutal a zařadil se na konec. Takto se postupně vystřídali všichni.

Během jedné přestávky zaslechli vedoucího úhoře, který se jmenoval Šrám, vyprávět o skupině úhořů, která ubližovala ostatním. Prý si vybírali slabší kusy a nutili je, aby jim sloužili. Číhali na okrajích řek a odmítali putovat dál.

„Taková úhoři nejsou nic než příživníci. Slaboši, kteří si vybíjejí vztek na druhých.“

Uršula zpozorněla.

„Nepřipomíná ti to něco?“ obrátila se na Benedikta.

Jejich podezření se potvrdilo. Ze Šrámova dalšího vyprávění se dozvěděli, že vůdcem té skupiny byl Toxík.

„Taky jsme s ním měli tu čest,“ přisvědčili.

Šrám jim pak povídal o tom, jak začal Toxík šikanovat i některé členy vlastního gangu a jak nevypočitatelné bylo jeho chování. Nakonec si nikdo nebyl jistý ani svým životem. Toxík postupně upadal v nemilost, až ho začali nenávidět i jeho nejvěrnější kumpáni.

„Zabili ho?“

„Ne. Ale nejspíš vycítil, co mu hrozí, a tak se jednoduše zdejchl. Od té doby ho nikdo neviděl. Členům jeho gangu pak většinou došlo, čeho se dopouštěli, a přidali se k putujícím skupinám. Zrovna tamhle máme jednoho napravece, který k Toxíkovi patřil,“ ukázal na úhoře, který před nimi provinile sklonil hlavu.

Benedikt s Uršulou ho poznali. Jeden z těch, kteří je pronásledovali v doku.

„Omlouvám se vám,“ kál se, „udělal jsem hloupost.“

„Stalo se a je to pryč,“ odpustili mu. „Bohužel stejně jako Faraon...“

„Faraon?“ napřimil se. „Ten je v pořádku. Tady –“ ukázal na podlouhlou jizvu pod okem, „sem mě šlehl takovou silou, že jsem se z toho dva dny vzpamatovával. Ale dobře mi tak. Faraonovi se podařilo uprchnout. Myslím, že pluje ve skupině hned za námi.“

„Jupí,“ zajásali Uršula s Benediktem tak nahlas, že se to k Faraonovi možná i doneslo.

Tanec mant

Ani po mnoha týdnech se hejnu v čele se Šrámem nezdálo, že by bylo Sargasové moře nadosah. Vrozená úhoří nedůvěra probublala na povrch. Začali se vzájemně obviňovat a jeden na druhého křičet.

„Možná jsme něco zpackali,“ reptali někteří.

„Podle mě plujeme úplně špatně,“ ozval se jeden.

„Jsme v pasti a příliš slabí na to, abychom se mohli vrátit,“ prohlásil jiný.

A zase spílali úhořím stařešinům, kteří je na cestu vyslali, i Uroborovi a nadávali na nespravedlivý osud úhořů.

Uršula tomu ale nevěnovala skoro žádnou pozornost. Stejně jako jiným úhořicím, i jí narostlo břicho. Malý břišní hrbolek se proměnil v nafialovělý lalok, který ji svou vahou stahoval do hlubin. Plout ji teď stálo mnoho sil.

Benedikt to celé pozoroval trochu znepokojeně, ale když si uvědomil, že se podobný nešvar zmocnil také břich ostatních samic, usoudil, že se jedná o přirozený důsledek dlouhého putování.

Po čase přispěchala skupina mladších úhořů s návrhem. Prý existují zkratky. Povšimli si, že v některých místech se hlavní proud rozdvouje, někdy dokonce roztrojuje a že sledovat směr, který jim doporučoval Šrám, je chyba.

„To není žádný můj směr,“ namítl Šrám, „řídím se tím, čím vy. Instinktem.“
„Ale jak poznáme, že zrovna tvůj instinkt je ten správný?“ bránili se.
„Ten náš nám říká zase něco jiného,“ tvrdili.

Úhořice se na ně obořily.

„Jsme rády, že ještě vůbec plujeme. Proč v nás vyvoláváte pochybnosti? Víte, jak důležitý poklad vezeme?“

Přitom pohlédly na svá břicha.

„Nenecháme si diktovat podmínky vašimi panděry,“ odsekl jeden z mladých, který si říkal Žofry.

Po jeho slovech se rozhostilo ticho.

„Co žes to řekl?“ shlukly se úhořice k sobě a vyslaly k němu takový pohled, že se mu strachem rozehvěl ploutevní lem.

„Hele, podívejte se!“ vykřikl někdo a ukázal směrem k hladině, kde se cosi mihlo. „Obluda!“

Ohlédli se tím směrem, ale nic nespatriili. Pak uviděli několikametrový obrys těla. Měl křídla.

„Žádná obluda. To je pták, ty tlučhubo,“ napomenul ho Šrám.

Něco se jim na tom ale nezdálo. Tenhle vypadal, že pluje pod hladinou. Někteří ptáci to umí. Fregatky, které se vrhají střemhlav do hlubin a chňapají kolem sebe ostrými zobáky.

Tenhle tvor byl ale mnohem pomalejší. A větší.

Během okamžiku jim tisíce dalších křídel zastínily výhled. Siluety vznesených obrů, máchajících ploutvemi a vrtících ocasy jako ochočení psi.

„Tak to jsme v pytli,“ zírali na to úhoři.

„Manty,“ prohlásil s úlevou Šrám. „Rejnoci. Asi se chystají k námluvám. Mají ve zvyku u toho tančit. Prý je to krása. Těch se bát nemusíme.“

Jenomže museli.

Přesně o půlnoci se jejich chování změnilo. Mant se zmocnila zuřivost. Jejich tanec už nebyl tak elegantní a mírumilovný jako dřív. Začaly sebou vrtět, tloukly ploutvemi a narážely do sebe.

Najednou jich bylo všude plno. Úhoři se přitiskli k sobě a snažili se jimi proplout. Ale nešlo to. Pokřikovali na sebe, radili si, ale brzy plul každý jiným směrem.

Uršula s Benediktem se drželi při sobě. Probíjeli se kupředu. Manty si jich nevšímalý. V jejich očích se zračilo šilenství. Jako by před něčím utíkaly. Benedikt o mantách slyšel od Anabel. Jednou mu o nich vyprávěla. Obdivovala právě jejich eleganci. Při námluvách prý vyskakují nad hladinu, aby upoutaly pozornost samic. Benedikt si vybavil, jak se po těch slovech odmlčela a koukala na něj.

Snad si nemyslíš, že kvůli tobě budu vyskakovat nad hladinu, pomyslel si. Tehdy to bral s humorem.

Nyní šlo o život.

Hlavně neztratit Uršulu.

Rozhlédl se. Nikde nebyla.

„Uršulo! Uršulo!“ zakřičel. Jeho hlas se odrazil od těl. Vrhł se kupředu a pokoušel se jimi prodat. Strhávaly ho víry vytvořené mácháním ploutví. Narazil mezi nimi na mumlajícího Šráma.

„Co blbnete! Cožpak nevidíte, že nám ubližujete? Uklidněte se!“ domlouval mantám, které ho vůbec nevnímaly.

Potom ji uviděl.

Klesala nehybně ke dnu. Cukala ploutvemi, ale jinak vypadala jako mrtvá.

Na okamžik se mu zatmělo před očima. Vyrázil k ní. Obemkl ji tělem a padal s ní.

Trvalo to celou věčnost.

Byl tam nesnesitelný tlak. A chladno. A tma.

Pak se Uršula probudila a zeptala se ho: „Už jsme v Sargasovém moři?“ „Skoro. Skoro už tam jsme.“

U cíle

Už zase putovali sami. Neměli skoro žádnou sílu a přepadaly je vidiny. Voda se před nimi nafukovala do záhadných patvarů. Z hlubin vystupovaly pravěké příšery, ale když jim úhoři vpluli do tlam, rozplynuly se.

Jindy zase pod sebou uviděli mihotající se oceán světél. Plavaly v něm ryby, které se podobaly měchům. Nafoukly se a v jeden a ten samý okamžik se zase vyfoukly. Vydávaly příšerný zvuk, který připomínal rozladěný orchestr. Odevšad se ozývalo cinkání a klepání, pak tupé údery a nakonec zavládlo ticho a rozsvícený oceán pod nimi v tu ránu zhasl.

„Nepřipadá ti někdy, že se celý svět podobá jedné Mluvící jeskyni?“ obrátila se na Benedikta Uršula.

„Spíš Chřtánu,“ odpověděl.

Po nějaké době nastala chvíle, kdy už úhořice nemohla dál. Břicho jí ještě víc narostlo a ona neměla sílu ho pod sebou vláčet. Pokoušela se Benedikta přemluvit, aby pokračoval bez ní, ale ten o tom nechtěl ani slyšet. Štouchal do ní špičkou hlavy a povzbuzoval ji.

„Sargasové moře může být za první zatačkou.“

„V moři žádné zatačky nejsou,“ zamumlala.

Vzpomněli si na řeku a zastesklo se jim po ní.

„To už ani nemůže být pravda,“ hlesla Uršula.

Benedikt přesně věděl, co má na mysli. Kam jejich paměť sahala, vyplňovalo ji moře. Oceán.

Všechno, co bylo předtím, odplynulo do neskutečna.

Když už to chtěla úhořice doopravdy vzdát, probudil se v ní hlas. Přicházel odněkud zezadu, z hloubky. Znělo to jako: Jsi naše. Jsi naše.

„Čí?“

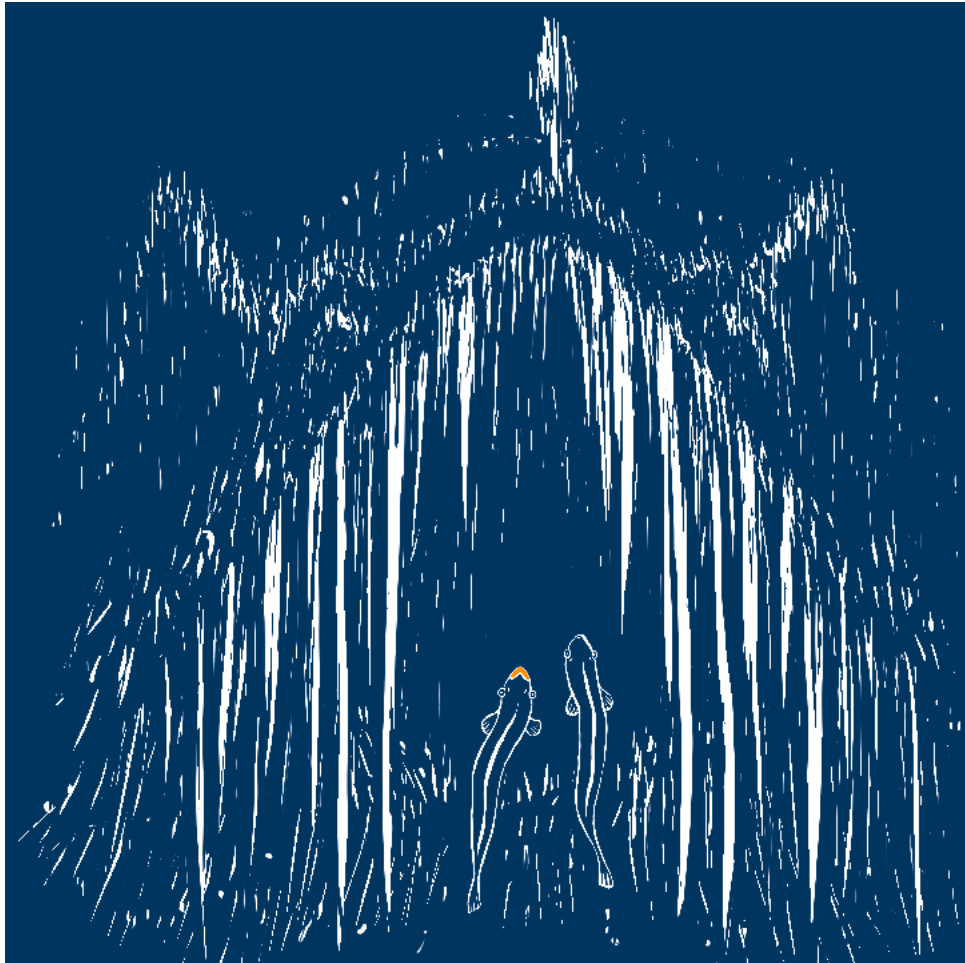
No přece naše, ozvalo se.

„Ne,“ zavrtěla Uršula hlavou. „Nejen já,“ odpověděla a pohlédla na Benedikta. „Jsme dva.“

Ve chvíli, kdy to vyřkla, se moře před nimi malinko rozjasnilo a zavládlo úplné, ale úplné ticho. I Benedikt strnul. Oba se zachvěli. Spatřili je. Své úhoří druhy.

Byly jich tisíce. Možná víc.

Nejste jen sami dva, zašumělo jí hlavou.

Zase ten hlas.

Je vás víc. Je vás mnohem víc.

Připojili se k nim. Potom se začali na něco připravovat. Dělo se to samo od sebe. Zpomalili. Všichni teď pluli pospolu. Tvořili jedno souvislé tělo. Krev v nich vřela. Úhořice pocítila zvláštní žízeň. Všude kolem byly ty hlasy. Hlasy předků. Hlasy jejích rodičů.

Uršula přestávala být Uršulou.

Benedikt už nebyl Benediktem.

Zmítali sebou a nedokázali to zastavit. Objímali se a hleděli si přitom do očí. Vytrvale. Zhluboka.

Pak se její tělo otevřelo a odněkud zevnitř z ní začala tryskat úhoří vajíčka. Opouštěla ji a padala do hlubin. Vrhala se do nejisté existence.

Bylo jí z toho smutno. Tak strašně by jim chtěla pomoci. Poradit jim, že to všechno má smysl.

Doplout do řek a pak se zase vrátit. Dokončit kruh.

O tom ale úhořice už dál přemýšlet nemohla. Padala. Vstříc bronzovému oparu vytvořenému miliardami vajíček. O něco níž se do nich opře proud, aby mohla započít jejich cesta k evropským břehům.

Tady Uršulin příběh končí. Není nutné, aby pokračoval.

Z bláta se vždycky nějaký ten život narodí. Z hlubin se znovu vynoří bytosti, které budou podnikat nekonečné cesty do Sargasového nebo jiného moře. A nezáleží na tom, jestli tu ještě budou nějakí dvounožci.

Doslov

Úhoř říční je ohrožený druh a jeho budoucnost je nejistá. U nás se vyskytuje jen díky umělému vysazování. Zní to dost podivně, ale malí úhořci k nám někdy doletí letadlem. V krabicích se vzduchováním, do nichž je umístili rybáři, kteří je odkoupili od svých kolegů z přímořských států (třeba z Francie, Portugalska nebo Velké Británie).

Česká republika je totiž pro úhoře něco jako nedobytná tvrz. Vědci na českých řekách napočítali něco kolem 6 600 překážek vyšších než jeden metr. Úhoři dokážou ledacos, ale tohle je i na ně moc. Nezbyvá pak tedy než k nám úhořiky dopravit nákladními auty nebo letecky. Ptáte se, jestli mají během letu závratě? To nevím. Každopádně to stojí moc peněz a nemá to dobrý vliv na jejich další přežití.

Pořád ale lepší něco než nic.

Je tu ještě možnost úhoře odchovat uměle – ve specializovaných líhních. U většiny jiných druhů ryb to jde. U úhoře je ale všechno složitější. Zatím se podařilo uměle odchované úhoře udržet při životě asi měsíc. Je to sice oproti dřívějšímu pokrok, ale stále tenhle příběh končí předčasnou smrtí. My je potřebujeme vychovat do dospělosti. U japonského úhoře to už vědci dokázali, u toho našeho říčního to ještě nějakou dobu potrvá.

Úplně nejlepší by ale bylo umožnit úhořům zase táhnout přirozeně. Odstranit jim z řek překážky. Nebo jim vybudovat rybí přechody. A zakročit tvrdě proti pašerákům, kteří malé úhoře loví, aby je mohli prodat někomu, kdo má onu podivnou potřebu je sníst.

Na tom všem se sice pracuje, ale málo. Musíme se tedy snažit víc.

Obsah

Poděkování	9	Zase spolu	60
Předmluva	11	Úhoří gang	64
Vůně	13	Jeskyně II	66
Neznámé přízraky	14	Bitva	71
Průvod	15	Nový začátek	74
Velká úhoří vyprávění	17	Podezřelý zvuk	76
To jsme tu ještě neměli	20	Velrybí zpěvy	78
Jeskyně I	22	Pochyby	79
Cítíš to taky?	24	Odhalené tajemství	80
Hlouběji do kořenů	26	Anabel	81
Správný směr	30	Sama a bez šance	84
Dvounožci	31	Jeskyně III	89
Úhoří láska	34	Hlasy předků	92
Pravda a lež	36	Krakata...	93
Ve spárech	42	Smířená s osudem	96
Na cestě	43	Zpět v hejnu	99
První překážky	46	Tanec mant	100
Rychle za ostatními	50	U cíle	104
Chřtán I	52	Doslov	109
Smrtící tlama	54		
Toxík se projevuje	56		
Chřtán II	58		

URŠULA

plave

domů

MIROSLAV
BOČEK

Vydalo Nakladatelství Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích,
Branišovská 1645/31a, 370 05 České Budějovice, nju.jcu.cz

Odpovědná redaktorka Kateřina Selner
Ilustrace Lucie Kacrová a Silvie Urbancová
Grafická úprava a sazba Milan Křišťůfek (pintos.cz)
Tisk INPRESS a. s., Žerotínova 554, 370 04 České Budějovice

Vydání první, České Budějovice 2023

ISBN 978-80-7394-986-0
ISBN 978-80-7394-988-4 (PDF)

Neprodejná publikace

Miroslav Boček (* 1981) pochází z Českých Budějovic. Vystudoval Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze a v současnosti pracuje jako lektor environmentálních programů na Fakultě rybářství a ochrany vod Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Vedle toho se podílí na organizaci literárních pořadů a je jedním z organizátorů českobudějovického festivalu „Literatura žije!“.

Vydal básnickou sbírku *Některé mraky letí pomaleji* (Dauphin, 2011), dystopický román *Přiliv* (Novela Bohemica, 2016), zachycující nástup společenské změny, a novelu *Děti tetrisu* (Pikador Books, 2019), pojednávající o dospívání čtrnáctiletého kluka na českobudějovickém sídlišti.

Úhořice Uršula žila poklidně v řece. Až jednoho dne se probudila a ucítila vůni, která v ní vyvolala touhu vydat se na cestu. Úhoří putování je ale plné nástrah a cíl je v nedohlednu.

Příběh *Uršula plave domů* líčí tajemnou pouť úhořů do dalekého Sargasového moře. Uršula musí zdolávat jezy, vyhnout se lopatkám turbín a také se naučit pravidlům úhoří lásky. Dokáže se s těmito překážkami a výzvami vypořádat, aby splnila svůj úkol?

Environmentálně laděný příběh s dobrodružnou zápletkou a kapkou mystiky je svědectvím nejen o tajemných úhořích a vůbec rybích cestách, ale hodně i o nás lidech.

NAKLADATELSTVÍ
Jihočeské univerzity
v Českých Budějovicích

ISBN 978-80-7394-986-0

9 788073 949860